

4007/3i

OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU

Fost Ministru

POLITICA ECONOMICA
A ROMÂNIEI, 1930

— CONTRIBUȚIUNI LA REZOLVAREA CRIZEI —

PARTEA I

POLITICA FINANCIARĂ

POLITICA MONETARĂ. — POLITICA BUGETARĂ. — DATORIA PUBLICĂ A ROMÂNIEI

BUCUREȘTI 1931

BIBLIOTECA
FVNDATIVNEI
VNIVERSITARE
CAROL I.

Nº Curent. 57201 Format

Nº Inventar. A31278 Anul

Secția Depozit. 10 Raftul

Invr. A. 31.278

OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU

17 247109
S1 247111
S2 247112
S3 247113

POLITICA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI, 1930

— CONTRIBUȚIUNI LA REZOLVAREA CRIZEI —

PARTEA I
POLITICA FINANCIARĂ
POLITICA MONETARĂ. — POLITICA BUGETARĂ. — DATORIA PUBLICĂ A ROMÂNIEI

g (r)

ATELIERELE GRAFICE
SOCEC & Co., S. A.
BUCUREȘTI, 1931

INTRODUCERE

În studiul de față vom încerca să zăgrăvim situația economică a României la sfârșitul anului 1930, străduindu-ne să găsim soluțiuni pentru îndrumarea și îndreptarea economiei noastre naționale în viitor. În vederea acestui scop vom supune unei analize amănunțite problemele speciale, nu călăuziți de îndemnul unui spirit critic, ci de intenții constructive, fiindcă nu ne interesează atât greșelile din trecut cât măsurile ce pot îmbunătăți situația de astăzi.

Înainte de a intra în cercetarea problemelor speciale de la noi, ne vom opri la câteva considerațiuni de ordin general care ne vor înlesni înțelegerea crizei și depresiunii în economia mondială.

Criza economică mondială din zilele noastre se spune că se datorește dezechilibrului dintre ramurile de producție și dintre puterea de consumație. Cu alte cuvinte e un dezechilibru între ofertă și cerere, care e legea fundamentală a economiei politice.

Dezechilibrul e provocat de ambele părți, producția prea abundentă și consumație prea scăzută în urma slăbirii puterii de cumpărare.

În viața economică a societății burgheze, oscilațiunile ciclice, cu perioade de prosperare și de crize, sunt legi funcționale ale sistemului de producție capitalist. Aceste oscilațiuni, observate în producția industrială, sunt fenomene trecătoare și indică, de obicei, noi faze sau aspecte în evoluția lumii capitaliste.

Credem, că nici criza mondială actuală nu iese din ca-

drele acestor legi, deși se manifestă în proporții necunoscute, atât ca extensiune cât și ca profunzime, în principalele ramuri de producție, în industrie și în agricultură. Deaceia e probabil, că criza de astăzi poate să însemne începutul unui proces adânc și de mai lungă durată în însăși structura societății capitaliste și în restabilirea unui echilibru între valorile industriale și cele agricole.

Încă din veacul trecut, revoluția mașinismului a început să transforme complet metodele de producție cu ajutorul imenselor concentrări de capitaluri. Revoluția mecanică s'a răzimat întâiu pe unitățile naționale sau politice înfiripate în epoca mercantilismului medieval. Acestor unități de producție se datorește avântul ce l-a luat industria și comerțul în cursul veacului al XIX-lea.

Economiile făcute de particulari în numerar au fost mobilizate și sporite de noile întreprinderi rentabile. Națiunile sau Statele fiind suverane și libere să producă și să plaseze câte bunuri pot, a început o goană spre o producție ilimitată. Necesitatea plasării bunurilor produse au silit națiunile să-și lărgească teritoriile, să-și cucerească debușuri coloniale, să-și asigure, prin convenții comerciale, piețe de desfacere, iar în urma necesității nouilor investiții, să caute colaborări de capitaluri peste frontiere, și, mai târziu, diferitele categorii de întreprinderi să se asocieze în carteluri și trusturi de producție și de desfacere.

Astfel au ajuns economiile naționale protecționiste în faza interdependenței internaționale, mondiale. Interdependența economică mondială a fost ajutată și de perfecționarea mijloacelor de transport, pe apă, prin vapoarele mânate cu aburi, iar pe uscat prin construirea drumurilor de fier — ambele coincid cu revoluția mașinismului dela începutul veacului XIX-lea —, mijloace de transport cari au dat avânt comerțului, schimbului de mărfuri dintre popoare și țări până atunci abea cunoscute.

Factorul hotărâtor și dominant în transformarea uriașă a economiei mondiale a fost capitalul. El a fost și este încă forța organizatoare sub imperiul căreia bate ritmul vieții creatoare. Intreaga activitate economică umană e stăpânită de capitalul financiar, de acest zeu la altarele căruia se cântă

imnurile demoniace ale progresului. Capitalul financiar a creat imperialismul de astăzi.

Arma cea mai puternică de a cuceri o țară a devenit banul în formă de credit.

Capitalul a provocat și o adâncă prefacere socială. Întreprinderile mici individuale n'au putut ține piept cu întreprinderile mari specializate. Grossbetrieb-ul, cum zic nemții, a distrus Kleinbetrieb-ul aproape în toate ramurile de producție. În urma acestei biruințe, însăși concepția liberalismului individualist, prin uriașele concentrări de capitaluri și prin mașinismul tot mai perfecționat, a fost înlocuită cu concepția muncii colective specializate. Valorile individuale devin funcțiuni sociale, supuse unei discipline creatoare. Organizarea societății umane, cu ajutorul capitalului și a intervenționismului de stat, e noul ideal spre care se pare că se îndreaptă omenirea în faza civilizației mecanice.

Capitalul nu mai e un scop al individului, ci un mijloc al colectivității în vederea unei organizări raționale și echitabile a producției, a circulației, a repartiției și a consumației bunurilor materiale și spirituale. Aceasta e preocuparea fundamentală a vremurilor noastre, care va îmbogăți însuș conținutul științei economice.

Revoluția mecanică, după industrie, a trecut, în veacul nostru, și la agricultură. Ea silește și statele naționale agricole să între în sistemul nou al vieții economice mondiale, care se caracterizează prin producția în masă a mărfurilor standardizate, prin exploatarea mecanică a unităților cu suprafețe întinse și prin concentrările de mari capitaluri. Costul producției, cu aceste mijloace, e mult mai scăzut și, întocmai ca în industrie, înlătură întreprinderile mărunte, țărănești. În Europa, unde pământul e fărâmițat în proprietăți mici și mijlocii, organizarea unor astfel de exploatări e aproape cu neputință. Din această cauză statele agricole din Europa sunt amenințate să rămână într'o inferioritate fatală față de exploatările mari din alte continente. Totuși o colaborare internațională, pe deasupra granițelor, se crede că le-ar putea scoate din impas.

Lumea capitalistă, fracționată în economii naționale cu năzuinți ilimitate, tinde să se integreze, prin acorduri internaționale, în unitatea economiei mondiale, care, printr'o nouă

organizare, va încercă să stabilească etalonul valorilor în vederea unui scop determinat și limitat. E un ideal spre care năzuește umanitatea, fără să știe dacă va reuși să-l realizeze vreodată. După cum socializarea tinde să triumfe asupra individualismului, tot așa spiritul de asociație productivă se străduiește a grupă statele naționale în unități continentale. Națiunea devine intermediară între individ și umanitate.

Astăzi statele și economiile naționale, deși îngrădite de frontiere protecționiste, nu se mai pot izola, nu se mai pot sustrage năzuințelor de cooperare și de colaborare supranațională. Înălăturarea crizei economice și financiare de care ne ocupăm fiind generală, măsurile de îndreptare nu atârnă numai de fiecare stat în parte, ci și de măsurile rezultate din o înțelegere a lor.

Criza economică din România trebuie privită și analizată prin această prismă. Trebuie să înlăturăm unele neajunsuri atârătoare de noi și să ne pregătim pentru a intra ca factor potențial în economia europeană. Vom încercă să arătăm cum.

* * *

În economia de schimb mondială, fiecare națiune intră cu mărfurile, cu valorile ce le produce. În balanța de schimb internațională se indică de obicei numai cantitățile de mărfuri, evaluate în unități monetare, fără să fie raportate și la numărul locuitorilor. Vom cită după *Anuarul Statistic al Societății Națiunilor* câteva cifre surprinzătoare. În traficul mondial de mărfuri, în anul 1928, România, cu un teritoriu de 295.000 km. p., cu o populație de 18 mil. participă cu 360 milioane dolari, ceace reprezintă 0.54% din comerțul mondial. Elveția, cu un teritoriu de 41.000 km. p., cu o populație de 4.035.000 participă cu 918 milioane dolari, adică cu 1.38% din comerțul mondial. Austria învinsă și desmembrată, cu un teritoriu de 84.000 km. p. și cu o populație de trei ori mai mică decât a României (6.695.000) participă la comerțul mondial cu dublul sumei ce revine României, cu 764 milioane dolari, adecă cu 1.15% din totalul comerțului internațional.

Inferioritatea României se datorește calității mărfurilor ce le exportă și le importă. Locuitorii României, într'o uni-

tate de timp, produc valori de schimb întreit mai puține ca locuitorii Elveției cari sunt de aproape cinci ori mai puțini ca ai României. Ceeace însemnează că un elvețian produce cât 15 români, cu alte cuvinte că venitul unui elvețian e de 15 ori mai mare ca a unui român.

Am citat acest caz, reducându-l la formule simpliste, pentru a arăta disechilibrul dintre ramurile de producție, în special între agricultură și industrie. Acest disechilibru între țările industriale și țările agricole, între produsele industriale și cele agricole, constituie cea mai mare nedreptate în organizația capitalistă a lumii și dă naștere la desordini și la crize.

Tendința de îmbogățire a fiecărei țări, prin crearea de industrii, e firească și ea nu va fi oprită până când nu se va restabili un echilibru între rentabilitatea produselor agricole și cele industriale. Țările înapoiate nu vor să mai rămână iobagele țărilor industriale. Statele agrare vreau să se elibereze de sub jugul noului feudalism industrial de azi, care a luat locul feudalismului medieval.

Lupta e deschisă. Statele agrare din Răsăritul Europei s'au încheșat într'un bloc în fața Europei apusene în chiar sânul Societății Națiunilor. Această înfrățire a Răsăritului, nedreptățit de Apusul european și amenințat de Soviets, noi o propunem încă în 1924.

Asia chineză și indiană vrea aceeași liberare de sub dominațiunea Europei industriale. Mișcările lor sunt călăuzite de idei și concepțiuni europene și încercările Moscovei de a le orienta în sens sovietic n'au izbutit până acum.

Din cauza acestei nedreptăți economice, pe care știința economică a clasicilor o încadră așa de dibaciu în doctrinele lor ce apărau capitalismul industrial, și din alte cauze de ordin sentimental, toate continentele se fracționează în unități cu aspirațiuni naționale, economice și spirituale deosebite. Toți vreau să-și organizeze gospodăria în vederea unei izolări naționale, cu îngrădiri protecționiste. D-l M. Mancilescu s'a ocupat special de această chestiune într'o lucrare în limba franceză.

Colaborarea internațională totuși trăește în subconștientul tuturor ca o putere misterioasă ce reprezintă unitatea mondială. Suferințele, în mijlocul unui belșug al producției,

ii împinge pe toți să restabilească echilibrul dintre producție și consumație, dintre cerere și ofertă, problemă care nu se poate rezolva decât printr'o colaborare universală. Aceasta e doctrina dela Geneva a Societății Națiunilor. Statele cari cred că se pot organiza într'o avtarkie economică, cum sunt Statele-Unite ale Americii și Rusia sovietică, nu vor să se închine învățăturilor evangheliei dela Geneva.

Tendențele de izolare, de cari am pomenit, accentuiază și ele criza, care în unele părți ale lumii se manifestă haotic, prin tulburări sociale și revoluții.

Când va triumfa doctrina economiei internaționale dela Geneva, protecționismul economiilor naționale de astăzi va rămânea o amintire a trecutului, cum au rămas privilegiile comerciale din evul mediu. Dar până atunci statele naționale nu pot stă cu brațele încrucișate. Viața le îndeamnă pe toate să lupte, să restabilească ordinea la ele acasă, să elimineze piedecile ce stau în calea înțelegerii și cooperării colective a umanității. E cea mai frumoasă victorie la care poate râvni oricare națiune.

* * *

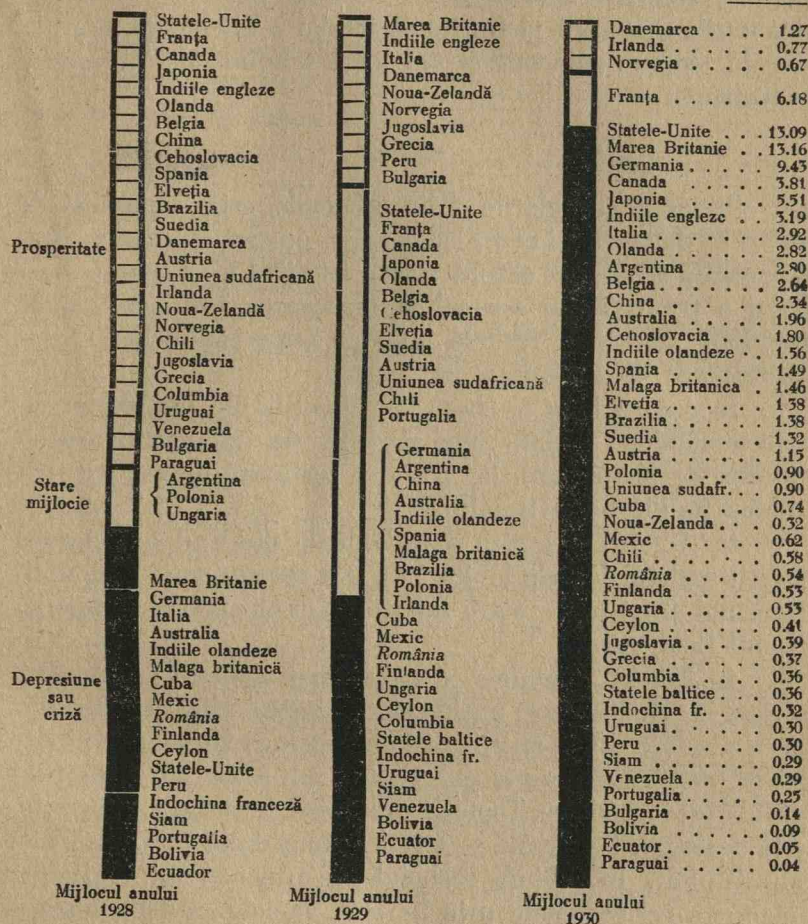
Situația economică mondială e sugestiv caracterizată prin diagrama întocmită de „Institut für Konjunkturforschung“ din Berlin și publicată în *Vierteljahrshefte zur Konjunkturforschung* No. 2/1930.

Din această diagramă se văd uriașele fluctuațiuni dela 1928—30. Cele 48 de state cuprinse în tablou monopolizau, în 1928, — participând cu 92,8% — întreg comerțul mondial. Fazele prin cari au trecut în curs de trei ani și situația la care au ajuns la sfârșitul lunii Iunie 1930 e destul de îngrijorătoare. Această situație în jumătatea a doua a anului 1930 s'a mai înrăutățit.

Astăzi cele mai multe țări sunt în plină depresiune sau criză, cu tendința de a se readaptă unei vieți normale tulburate de războiu și de desordinea economică postbelică, care se caracterizează printr'o urcare excesivă a prețurilor și salariilor, ca urmare a inflațiunilor monetare.

Cifrele comerțului mondial sunt socotite pentru fiecare

Situația economică mondială

Comerțul
mondial
%₁₀

țară după cantități, în lipsa unei posibilități de estimare a valorilor.

Situația României nu e deci izolată. Ea se însiră alături de majoritatea statelor din lume. Acest fapt, dacă nu e o mângăere, e o explicație.

Cei ce acuză partidele politice de dezastrul economic din România dovedesc o meschină îngustime de vederi. Partidele politice din covârșitoarea majoritate a statelor ce sufăr de

criza sau depresiunea economică poate că au și ele o vină, dar cauzele crizei mondiale întrec puterea de prevedere și de acțiune singulară a oamenilor ce conduc partidele și statele. Realitățile materiale și spirituale impun o înțelegere internațională, singura dela care se pot spera soluțiuni de îndreptare radicală.

* * *

Pe lângă cauzele de ordin economic, criza mondială de astăzi se datorește și cauzelor politice, pe cari le socotim fundamentale și asupra cărora stăruie istoricul G. Ferrero. Războiul a frânt ritmul normal în încheierea vieții economice mondiale, iar după războiu aproape toate continentele sunt frământate de desordini permanente.

În Asia, China se sbate în convulsiunile războaielor civile, amândouă Indiile sunt răscolite de fanatismul aspirațiilor de neatârnavă, iar Rusia e torturată de experiențele comuniste ale bolșevismului.

În America, Mexico și republicile din Sud își schimbă mereu regimurile prin lovituri de stat revoluționare. Republicanismul întreține o stare anarhică, exploatată de imperialismul financiar.

În Europa, tratatele ce au curmat războiul au împărțit statele în două tabere: unele cer revizuirea frontierelor stabilite de tratate, altele menținerea lor; unele vreau să consolideze pacea printr'o federație europeană, iar altele se agită prin discursuri incendiare. Toate se pregătesc de războiu. Conferințele dezarmării generale se termină, una după alta, fără nici un rezultat. În schimb războiul se urmează tot mai dârș în domeniul economic prin bariere vamale protecționiste și prin dumpinguri.

Pe lângă toate aceste desordini, a slăbit și principiul de autoritate în Europa, care dădea directive de guvernare întregii lumi. Popoarele crescute și obișnuite cu principiul de autoritate al monarhiei, căruia i-a fost subordonat principiul democratic al suveranității naționale, prin sistemul reprezentativ, după căderea dinastiilor din Germania, Austria, Rusia și — de curând — din Spania, sunt ispitite să încerce fel de fel de experiențe în guvernare. Unele se întorc la absolutismul

monarhic sau la dictatură, iar altele se sbat în mrejele guvernării regimului electiv sub formă republicană. Și unele și altele se îmbracă în hainele pompoase ale doctrinelor pentru a justifica „salvarea” națiunii. Guvernarea nu e, însă, un domeniu în care experiențele și capriciile nu se plătesc scump de popoarele și statele ce le încearcă.

Aceste desordini politice au o covârșitoare înrâurire asupra situației economice mondiale. Criza, credem se datorește mai mult acestor cauze politice. Totuși idea unei colaborări internaționale trebuie să învingă, altfel o prăbușire a civilizației e inevitabilă.

E un cerc vicios. Crizele economice slăbesc statele, iar slăbiciunea statelor sporesc primejdiile și suferințele crizelor economice.

Pentru ca o înțelegere între popoare să restabilească autoritatea statelor și să înlăture crizele economice, trebuie ca aceleași concepții de viață, de morală și de organizare a statului să călăuzească omenirea. Substratul înțelegerii și colaborării dintre popoare e deci de ordin spiritual.

În România, după restaurarea ordinii constituționale monarhice, concilierea dintre principiul de autoritate monarhic și principiul suveranității naționale este deplină. Regele Carol II a declarat, în repetate rânduri, că înțelege să rămână un monarh constituțional. Unele agitații ce împing și la noi guvernarea spre dreapta, spre o monarhie absolutistă sau spre o dictatură monarhică, cu salvarea formelor constituționale, nu sunt serioase și nu urmăresc decât satisfacerea unor ambiții personale dornice de aventuri. Așezămintele unei țări sunt statornice și nu pot fi lăsate pradă unor amatori de experiențe.

* * *

În cercetarea noastră ne străduim să privim realitatea așa cum este, fără să ne lăsăm răpiți nici de iluziile optimismului și nici de descurajarea pesimismului. Dându-ne seama de pericolele și de greutățile ce ne așteaptă, avem deplină încredere în forța de rezistență a neamului și țării noastre, care cârmuită de oameni prevăzători și cu simțul realității, credem că va reuși să treacă cu bine și peste aceste vremuri de încercare.

Vom sărui mai mult asupra aspectului economic intern al crizei, fiindcă nici înlăturarea desordinei politice nici a celei economice mondiale nu atârnă dela noi.

Dacă vom reuși să restabilim și să menținem ordinea acasă la noi, ne-am făcut pe deplin datoria atât față de economia națională cât și față de cea mondială.

Ținem să mai spunem, că cercetările noastre utilizează cifre și statistici, că o parte din documentările noastre se întemeiază chiar pe ele, deși ne dăm seama de relativitatea lor. Deducțiunile făcute în baza cifrelor, statisticilor și formulelor matematice, ori câtă temeinicie științifică ar avea, nu exprimă întotdeauna realitatea sau nu o acopere complet. Omul politic e bine să țină seama de ele, fiindcă sunt călăuze utile, dar nu se poate lăsa robit de vraja lor. Știința economică lămurește trecutul, dar politica economică prevede viitorul, se străduiește din răspuțeri să satisfacă și această necesitate de oracol a sufletului omenesc. Omul politic are datoria să pregătească prezentul în vederea viitorului. Aceasta e marea măestrie a politicii, demnă de acest nume. Uneori omul politic e silit să calce în picioare cele mai sacrosante doctrine pentru a ajunge la scop. Războiul mondial a dovedit-o. Necesitățile economice, politice și sociale sunt inexorabile. Cine nu se supune lor, pierce.

* * *

Credem instructiv să reproducem în întregime, încheierea Camerei de Comerț Internaționale, asupra cauzelor și efectelor crizei economice:

„Consiliul Camerei de Comerț Internaționale, în sesiunea sa din Iunie 1930, a atras atenția asupra unor cauze și manifestații ale depresiunii economice actuale, și este obligat astăzi să recunoască că nici o îmbunătățire bine definită nu a intervenit dela acea dată. Într'unele țări, depresiunea s'a accentuat și pe încet s'a întins și asupra altor țări cari, până astăzi, nu fuseseră atinse de această depresiune.

Trebue odată mai mult, să subliniem interdependența diferitelor țări în organizarea economică modernă și necesitatea urgentă a unei anchete generale asupra cauzelor și efectelor crizei. După fiecare mare războiu s'a ivit criza. Depresiunea

actuală diferă însă de cea mai mare parte din crizele asemănătoare din trecut, prin aceea că se întinde asupra întregii lumi. Reluarea cursului normal al afacerilor nu se va face decât prin colaborarea generală.

Cauze și simptome. Printre cauzele generale și simptomele depresiunii actuale se pot menționa:

a) Creșterea generală a capacității de producție care momentan depășește creșterea populației și capacitatea de consumație;

b) În urma unei îndelungi perioade de scădere în cursurile mondiale ale mărfurilor, o scădere subită și excesivă a prețurilor, în special pentru materiile prime și produsele alimentare — scădere nu numai prea rapidă dar și prea mare pentru a permite o adaptare a cheltuelilor de producție, și care a provocat un dezechilibru între prețurile de detaliu și cele de en-gros.

Intârzierea și lichidarea stocurilor împiedică rularea prețurilor, actualmente foarte scăzute;

c) Criza agricolă mondială;

d) Șomajul fără precedent, de care suferă industria;

e) Neliniștea prelungită cauzată de nesiguranța politică;

f) Inchiderea parțială sau totală a unora dintre cele mai importante piețe mondiale;

g) Inceata reabordare a economiilor naționale cu situația economică internațională, din cauza bazelor diferite pentru stabilizarea monetară;

h) Piedecile în afaceri și în plasamente, impuse în numeroase cazuri de o diferență neobișnuită între dobânda pe termen lung și cea pe termen scurt;

i) Scăderea serioasă a prețurilor și a valorii banului care a redus și mai mult capacitatea de cumpărare a unei treimi din populația lumii întregi;

j) Faptul că Rusia sovietică aruncă pe piețele mondiale mari cantități de cereale, de materii prime și de produse semifabricate, pe prețuri sub cele normale;

k) Sarcina grea, în multe țări a impozitelor naționale, percepute pentru a se face față datoriilor naționale și internaționale;

l) Intervențiile excesive ale Statului în domeniul între-

prinderilor private, cari durează și chiar în unele cazuri, împiedecă efectiv, acumularea necesară de capitaluri particulare și de investiții în întreprinderile particulare.

Toate aceste fapte creiază în lumea finanțelor Statului și în lumea de afaceri o oarecare teamă și nesiguranță care împiedecă revenirea imediată la condițiile normale.

Remedii. Ameliorarea situației economice mondiale incumbă în primul rând oamenilor de afaceri și financiarilor. Această depresiune ca și alte depresiuni economice trecute, este temporară, deși de proporții mai generale. Experiența a dovedit că fiecare criză a fost urmată de o reluare a cursului normal al afacerilor și de un progres al bunei stări a popoarelor, grație muncii perseverente, economiei, răbdării, curajului și revenirii încrederii în stabilitatea afacerilor.

Consiliul recomandă în consecință fiecăruia dintre membrii săi, din orice țară și de orice situație ar fi, să nu se lase cuprins nici de teamă nici de pesimism și să lucreze pentru menținerea păcii colaborând, activ, cu curaj și perseverență, la îndreptarea rapidă a mecanismului economic, pentru a se putea grăbi astfel revenirea la condițiile normale“.

* * *

Camera internațională de comerț pomeneste numai în treacăt de rolul politicii monetare în criza mondială, deși întoarcerea sistemelor monetare la etalonul aur a rărit instrumentul de schimb și de repartizare a bunurilor și a tulburat echilibrul normal dintre cerere și ofertă în târgul internațional.

Consumația, puterea de cumpărare din epoca inflațiunilor monetare și a creditelor a sporit cererea mărfurilor și a provocat un avânt al producției. După întoarcerea la etalonul aur, în epoca deflațiunii, adecă a răririi circulației fiduciare, consumația nu a mai putut absorbi producția mărfurilor și a urmat criza economică a schimbului de produse, apoi scăderea prețurilor.

Producția oricât ar progresa, nu poate întrece necesitățile și dorințele consumației. Supraproducția și subconsumația, cauzele cari se atribuie crizei mondiale, au o altă ex-

plicație: dezechilibrul dintre realitățile economice și posibilitățile monetare.

Dovada, că politica monetară a etalonului metalic a avut o înrâurire hotărâtoare asupra crizei, o face însăș puterea de cumpărare a aurului. Înainte ca aurul să fie o măsură generală și exclusivă a valorii, puterea lui de cumpărare scăzuse cu peste 50%, pierdere pe care a redobândit-o în întregime după ce a devenit etalon monetar (1925—1930).

Fie că producția aurului — adică oferta de aur — crește sau scade, fie că producția de aur rămâne la acelaș nivel, dar crește sau se reduce producția mărfurilor — adică cererea de aur — puterea de cumpărare a monetei aur are o repercusiune asupra vieții economice și în special asupra nivelului general al prețurilor.

În timpul din urmă, Comitetul financiar de pe lângă Societatea Națiunilor a dat o deosebită atențiune politicii monetare și a formulat o serie de îndrumări în vederea funcționării normale a etalonului aur.

Cercetarea noastră o vom începe cu politica monetară, pe care o așezăm la temelia refacerii noastre economice.

PARTEA ÎNȚAI

POLITICA FINANCIARĂ

CAPITOLUL I.

POLITICA MONETARĂ

Problema monetară, după războiul mondial, a devenit centrul preocupărilor economice. Când îi dăm prioritate nu suntem ademeniți nici de fetișismul chrisohedonist al mercantiliștilor medievali nici de părerea unui istoric al Europei, care susține, că evenimentele cele mai importante din istoria omenirii, căderea imperiului roman și renașterea, se datoresc monetei, cel dintâi reducerii, iar cel de al doilea sporirii instrumentului de circulație¹⁾.

Incepem cu problema monetară, deoarece ne ocupăm cu politica economică întemeiată pe valori. E firesc, deci ca înainte de toate să știm care este etalonul acestor valori, dacă moneda e într'adevăr un valorimetru și ce rol are în economia națională și internațională.

În cercetarea noastră plecăm dela realitățile românești, pe cari încercăm să le pătrundem cu ajutorul experienței altora și cu sprijinul înțelepciunii teoriilor.

Legea monetară din Februarie 1929 spune: „Unitatea monetară română este leul cântărind 10 miligrame aur 9/10“ (art. 1).

Statul stabilește, prin lege, greutatea unității monetare, îi dă un titlu legal și un nume: leu. Statul se mărginește, deci, la garantarea integrității monetei și-i asigură o putere liberatoare obligatoare pe teritoriul țării. Statul nu-i con-

¹⁾ Archibald Allison, *Histoire de l'Europe* la Hartley Withers, *Qu'est-ce que la monnaie?* Le marché monétaire anglais, cu o prefață de Charles Rist, Giard, Paris, 1920, pag. 18.

feră monetei și o valoare stabilă, nu-i determină puterea de cumpărare. Unitatea monetară, reprezentată prin cele 10 miligrame aur, e o simplă unitate fizică, denumită leu. Raportul acestei greutate de metal, față de mărfuri, variază, e într'o neîntreruptă creștere și descreștere. Moneta nu încarnează în ea o valoare fixă și nici nu poate încarnă, spun unii teoreticieni, deoarece metalul etalon e și el o marfă supusă fluctuațiilor. Deaceia de alți teoreticieni se propune moneda indice sau moneda dirijată. Totuși aurul are o tradiție monetară milenară, e o marfă mai puțin expusă fluctuațiilor ca alte mărfuri, apoi e un metal rar și dorit de toată lumea și mai prezintă avantajii practice și tehnice din punct de vedere monetar¹⁾. Astăzi aurul e admis unanim ca singurul etalon al valorilor, ca un valorimetru relativ, care îndeplinește funcțiunea de evaluare, de schimb și de cruțare (economii) în viața economică²⁾.

Stabilizarea. Reforma monetară din 7 Februarie 1929, prin care s'a stabilit leul, trebuia să creeze o întremare și o prosperare în întreg organismul economic al țării. În expunerea de motive a legii monetare se și anunțau consecințele fericite ale stabilizării.

După doi ani, de când e în circulație moneda stabilită, situația economică și financiară a țării a devenit însă extrem de critică. A dat, deci, rezultate tocmai contrare celor așteptate.

¹⁾ Aurul a avut un rol important în viața omenirii încă din epoca preistorică, după cum vom arăta într'o lucrare specială.

La mercanțiști, aurul și argintul se confunda cu bogăția. Ideile și practicile mercantile, cari pe planul economic sunt expresia sistemului monarhic, s'au păstrat până în zilele noastre. „Par-dessous les déclarations libérales des souverains ou des parlements, les administrations ont conservé les habitudes et les préjugés mercantilistes, maintenant ainsi une filiation continue du mercantilisme monarchique au protectionnisme nationaliste de l'époque contemporaine” J. Morini-Comby, *Mercantilisme et protectionnisme*, Essai sur les doctrines interventionnistes en politique commerciale du XV-e au XIX-e siècle. Alcan, Paris, 1950 pag. 83.

²⁾ Cf. R. Gonnard, *Précis d'économie monétaire*, Sirey, Paris, 1939. Pe lângă această lucrare ne-am servit și de altele, pe care le cităm când ne întemeiem argumentarea pe ele.

Credem, că cei ce au atribuit stabilizării leului un rol prea important au fost alături de realitate, întrucât au scăpat din vedere, că o monedă sănătoasă nu e un scop în sine, ci numai un mijloc pentru crearea de valori și pentru circulația bunurilor. Scopul e înflorirea economiei naționale. Deodată cu stabilizarea monetei trebuiau să se ia o serie de măsuri, ca menținerea monetei sănătoase să nu ducă economia națională la ruină. Dintre aceste măsuri elasticitatea creditului eră cea principală, după cum a mai făcut-o Banca Națională și altădată, în 1914. Atunci direcțiunea Băncii Naționale motivă lărgirea scontului: „nu voiam a lucră contra scopului nostru, acela de a înlesni publicului să găsească banii neapărat trebuitori, fie și scump (scontul eră de 6—7%), decât să nu-i găsească de loc“¹⁾, cum este astăzi.

O monedă sănătoasă nu se poate concepe într'o economie bolnavă. Din nefericire, epoca stabilizării leului a coincis cu o acută criză economică mondială, ale cărei repercursiuni sunt o calamitate pentru întreaga lume. Momentul ales pentru stabilizarea leului a fost fără de noroc.

Moneta noastră a trecut prin patru faze principale: 1) Prin convenția din 26 Octombrie 1916 și prin decretul din 17 Decembrie 1916, dat la Iași, s'a suspendat convertibilitatea în aur a biletelor Băncii Naționale. S'a deschis, deci, drumul inflațiunii monetei hârtie. Tot atunci (21/XII/916) s'a depus tezaurul Băncii Naționale la Kremlin în Moscova, în sumă de 315.179.980 lei aur²⁾, care s'a pierdut; 2) Unitatea politică ceră unitatea monetară. În 1920 s'a făcut unificarea monetară printr'o emisiune de peste 7 miliarde bilete Banca Națională, având ca acoperire numai creditul Statului. Această emisiune a urcat datoriile Statului la peste 12 mi-

¹⁾ Citat după Victor Slăvescu, *Istoricul Băncii Naționale a României (1880-1924)*, Cult. Națională, București, 1925, pag. 180.

²⁾ Cifra e luată din *Expunerea de motive și proiectul de lege pentru ratificarea convențiilor încheiate între Ministerul Finanțelor și Banca Națională a României din 1925*, semnate de Vintilă Brătianu.

D-l V. Slăvescu, *op. cit.* dă alte cifre: 321.580.456 lei și 84 bani, la pag. 220 și 315.154.980 lei la pag. 227.

liarde lei (90,10% din biletele puse în circulație); 3) În 1925, printr'o convențiune cu Banca Națională, s'a oprit inflațiunea. Atunci erà momentul să se facă și stabilizarea monetei. În loc de stabilizare, s'a recurs la o revalorizare temporară și la limitarea emisiunii Băncii Naționale (circulația din 31 Decembrie 1924, art. 9 din convențiune); 4) Deflațiunea consacrată prin reforma monetară de stabilizare din 7 Februarie 1929.

S'a crezut că stabilizarea legală asigură și stabilitatea monetei. Fenomenele monetare — după cum vom vedea — sunt cu mult mai complicate și mai grele, decât le cred unii oameni politici, cari întocmesc adeseori legile sub inspirația bunului simț, redus în cele mai multe cazuri la un empirism dăunător sau chiar catastrofal.

Politica monetară a unui Stat trebuie să țină seama de o mulțime de factori, de natura și de importanța lor, precum și de raporturile de cauzalitate dintre fenomenele economice, cari asigură prosperitatea unei țări sau o duc la ruină când sunt desconsiderate.

Realitatea noastră, oricât ar fi de tristă, trebuie privită în față pentru a o putea domina.

Vom arăta mai întâi câteva anomalii, în măsură să ne înlesnească înțelegerea realității și găsirea soluțiilor.

Moneta și populația. În România veche, cu 7 milioane locuitori, circulația fiduciară, în 1913, erà de 437 milioane lei aur, cu o acoperire de 47% stoc metalic¹⁾, iar în 1916 circulațiunea fiduciară se urcase la 1.451.438 lei aur, cu o acoperire metalică de 39,55%.

În România de astăzi, cu 18 milioane locuitori, circulațiunea fiduciară, dela 1921—1930, a fost următoarea²⁾:

¹⁾ Am ales anul 1913 fiind un an relativ normal cu toată intervenția noastră armată în Balcani. Cifrele exacte sunt: circulație monetară 437.182.410 lei; stoc metalic: 208.044.945 lei, adică 47,58% acoperire metalică. În 1914, circulația monetară a crescut la 578.243.647 lei; stoc metalic: 216.997.840 lei, adică 37,52% acoperire metalică.

²⁾ Datele sunt după *Annuaire Statistique International 1929*, Genève, 1930, publicat de secția economică și financiară a Societății Națiunilor. Datele din acest anuar nu sunt aceleași cu datele din publicațiunile noastre oficiale. De ex. în *Raportul Consiliului de administrație al Băncii Naționale către adunarea generală din 1930* se arată, în 1929

<u>1921</u>	<u>1922</u>	<u>1923</u>	<u>1924</u>	<u>1925</u>	<u>1926</u>	<u>1927</u>	<u>1928</u>	<u>1929</u>	<u>1930</u>
în milioane lei hârtie									
13.908	15.162	17.917	19.556	20.126	20.951	21.026	21.211	21.150	19.605
în milioane lei aur									
896	550	450	497	503	503	659	664	656	608

În România veche, anul 1913, reveneau 62,7 lei aur de cap de locuitor. În România actuală, în 1929, revin numai 56,5 lei aur sau 1175 lei hârtie de cap de locuitor. În 1930 numerarul de cap de locuitor a mai scăzut (53,7 lei aur). Moneta ce stă la dispoziția unui locuitor în România Mare s'a redus la jumătate decât eră în România veche, deși numărul locuitorilor a crescut cu $2\frac{1}{2}$.

Dacă circulația monetară din 1913 s'ar fi sporit în proporția populației, ar trebui să avem o emisiune de bilete de circa 1.100 milioane lei aur sau 35.200 milioane lei hârtie din 1929. Față de scăderea valorii aurului, în această epocă de 50%, circulația fiduciară trebuia sporită la cifra rotundă de 46 miliarde lei hârtie. Această cifră ar fi corespuns necesităților populației, dacă admitem, că structura economică a României actuale ar fi rămas aceeași cu a României vechi. Ori, nivelul de viață mediu al populației din România Mare e mult mai ridicat, așa că circulația fiduciară trebuia sporită în această porție.

Vom privi problema circulației monetare și din alt

o circulațiune monetară de lei 21.144.156.446, cu o acoperire de 52,21% Am menținut datele din Anuar — Banca Națională s'ar putea îngriji să fie corectate și exacte — fiindcă diferențele sunt mici.

Pentru a stabili precis circulația monetară dela 1921 — 1929, am calculat cifrele pe cursul mediu anual al leului hârtie în centime lei aur la New-York, cari au fost următoarele:

<u>1922</u>	<u>1923</u>	<u>1924</u>	<u>1925</u>	<u>1926</u>	<u>1927</u>	<u>1928</u>	<u>1929</u>
6.44	5.65	2.51	2.57	2.50	2.40	3.15	3.10

cf. *Annuaire S. N.*, pag. 234 și *Expunerea de motive le Proiectul de buget general al Statului pe exercițiul 1931*, anexa C. II.

Cele 21 miliarde lei hârtie din 1929, pe cursul 1 leu vechi=32,258, reprezintă 658.751.000 lei aur, care ne-au servit de bază la calcule. Sub leul aur înțelegem leul aur vechiu.

punct de vedere. Vom face o comparație¹⁾ între câteva țări industriale și agricole din Europa pentru a dovedi inferioritatea acestora din urmă.

ȚĂRI	No. locuitorilor 1929	Circulația fiduciară 1929	Pe cap de locuitor	În lei hârtie
<i>Țări industriale:</i>				
Germania	65.800.000	6 600 mil. mk.	105 mk. =	4.120
Franța	41.060.000	67.769 mil. fr.	1.652 fr. =	10.820
Elveția	4.035.000	999 mil. fr.	250 fr. =	7.000
<i>Țări agricole:</i>				
Jugoslavia	15.290.000	5.818 mil. dinari	447 din. =	1.341
Ungaria	8.604.000	501 mil. pengö	58 pen. =	1.695
Bulgaria	5.707.000	3.609 mil. leva	951 leva =	1.141

Numai Bulgaria e inferioară României, Cetățeanul român și al țărilor agricole înșirate, are la dispoziție circa de 10 ori mai puțin numerar decât cel francez, de 7 ori mai puțin decât cel elvețian și de 4 ori mai puțin decât cel german. Comparația dusă mai departe ar fi și mai instructivă; ar dovedi că repartiția numerariului, în interior, pe cap de locuitor, pentru 80% din populația țării românești se cifrează la o sumă derizorie.

Moneta indică nivelul de viață al populației, îi determină puterea de cumpărare și-i procură capitalul productiv.

Deaceea Statul nu se poate desinteresa de politica monetară.

O populație care dispune de un volum monetar mai redus ca în trecut, însemnează că a sărăcit, că nivelul general al valorilor pe cari le produce a scăzut și că puterea ei de muncă s'a diminuat. Populația României s'a sporit cu 150%, iar puterea ei de muncă, exprimată în volumul monetar, a scăzut cu 50%. România întregită are o bogăție cca. cu 50% mai redusă ca a României mici.

1) Cifrele sunt luate din *Anuarul S. N.* pe 1929.

Puterea monetară e un atribut esențial și primordial al neatârării și suveranității naționale. După jertfele pentru întregirea României Mari, le vedem pe amândouă adânc știrbite.

Coeficientul de spor al producției e socotit la 3% pe an, pe când al populației numai la 1% pe an. Volumul monetar ar fi trebuit să crească în această proporție.

Dacă urmărim procesul producției în diferitele ramuri de activitate, ne convingem că România întregită, după războiu, a întrecut mult producția dinainte de războiu a vechiului regat.

Cum se explică atunci reducerea volumului monetar?

Explicația e una singură: s'a făcut o greșită politică monetară. Ceeace vom dovedi mai la vale.

Reținem următoarele concluziuni:

Volumul circulației noastre monetare e insuficient în raport cu numărul populației.

Economia României întregite e într'un regres față de economia României vechi.

Țările agricole au o putere de cumpărare, exprimată în monetă, mult inferioară țărilor industriale.

Moneta și Bugetul. Banca Națională și Ministerul de Finanțe sunt cei doi factori, cari, în strânsă colaborare, sunt chemați să stabilească și să îndrume politica circulației monetare după nevoile și cererea pieții.

Trebue să cercetăm, deci circulația monetară din România veche și cea actuală în raport cu finanțele publice.

În 1913—1914, bugetul României vechi avea la încasări 608.502.000 lei, iar la cheltueli 512.235.000 lei. În 1914—1915, încasări: lei 567.718.000, cheltueli: 539.703 lei¹⁾. În 1915—1916, încasări: lei 645.000.000.

Comparând cifra încasărilor bugetare cu circulația monetară constatăm, că, în 1913, stocul de lei în circulație trecea circa 1½ ori prin visteria Statului; în 1914 numai

¹⁾ Vintilă I. Brătianu, *Politica financiară a Statului*, raport general la proiectul de buget pe exercițiul 1916—1917, broșură, București 1916, pag. 15.

Prof. I. N. Angelescu, în *Finanțele publice ale României în ultimii 20 ani*, Socec, București 1930, pag. 8, dă alte cifre, pe 1913—1914 lei 639.466.653 la încasări, și lei 543.216.886 la cheltueli.

circa odată, iar în 1915, când circulațiunea monetară era de lei 762.210.210, abia odată.

Ca să putem face o comparație între bugetele României întregite, vom lua cifrele în lei hârtie și lei aur la încasări din 1921—1929¹⁾.

<u>1921/22</u>	<u>1922/23</u>	<u>1923</u> 9 luni	<u>1924</u>	<u>1925</u>	<u>1926</u>	<u>1927</u>	<u>1928</u>	<u>1929</u>
milioane lei hârtie								
8.079	14.904	18.792	27.744	34.038	44.660	52.624	48.399	52.371
milioane lei aur								
519	541	472	713	851	1.071	1.647	1.500	1.689

În 1921, circulația monetară — în urma emisiunilor pentru unificarea monetară — e cu aproape 400 mil. lei aur mai mare ca cifra încasărilor bugetare. În 1922 și 1923 circulația monetară e aproape egală cu încasările bugetare, în urma prăbușirii cursului leului. Dela 1924—1929 încasările bugetare depășesc circulația monetară ajungând, în 1929 aproape de 3 ori mai mare, ceea ce însemnează că leul, într'un an, intră și ieșea de 3 ori prin visteria Statului.

Acest dezechilibru dintre circulația monetară și încasările finanțelor publice este una din cauzele crizei de care suferă România. Restabilirea echilibrului dintre buget și volumul monetar trebuie să fie una din preocupările Statului și deci și a Băncii Naționale.

Dacă bugetul ar fi crescut în proporția numărului locuitorilor, adică 1:2 $\frac{1}{2}$, ar trebui să se cifreze la încasări 1.521.255.000 lei aur vechi, luând de bază anul 1913—1914. La această cifră trebuie să mai adăugăm cel puțin dobânda de 5% la datoria publică de 5.751 milioane lei aur vechi, ceea ce face peste 200 mil. lei aur anual, apoi investițiunile și armonizarea salariilor, cari pot fi socotite la alte 200 mil. lei aur anual²⁾. Incasările anuale ale bugetului României ar

¹⁾ În totalul încasărilor se cuprinde și C. F. R. și P. T. T. și Casa Generală de Pensii. Lei aur sunt socotiți pe acelaș curs ca și la circulația monetară, cf. *Proiectul de buget pe 1931*, anexa C. II. Ca în publicațiile românești, cifrele nu sunt identice cu cele din *Buletinul Băncii Naționale* No. 11 1930, pag. 920.

²⁾ În *Legea monetară din 1929*. Anexa A. Cap. III numai pentru investițiile C. F. R. se prevăd 150.000.000 dolari pe 6 ani, ceea ce face peste 100 milioane lei aur pe an.

trebuî să fie circa de 2 miliarde lei aur vechi, în cari ar fi cuprinse și regiile și casele autonome.

E lămuritoare o comparație între bugete și volumul monetei în circulație ¹⁾, pe anul 1929, a câtorva țări.

ȚĂRI	Locuitori milioane	Volumul monetei în circulație milioane	Bugetul
Germania	65.605	6.618 mărci	10.875 mil. mărci
Belgia	7.996	14.685 fr. b.	11.210 mil fr. b.
Franța	41.020	67.769 fr. fr.	45.450 mil. fr. fr.
Italia	41.508	16.854 lire it.	18.775 mil. lire it.
Polonia	30.735	1.600 zloți	2.809 mil. zloți
Elveția	4.035	999 fr. elv.	589 mil. fr. elv.
Cehoslovacia	14.555	8.466 cor. csl.	9.569 mil. cor. csl.
Jugoslavia	15.290	5.818 dinari	7.945 mil. dinari
Ungaria	8.604	501 pengö	1.360 mil. pengö
Bulgaria	5.707	5.609 leva	6.740 mil. leva
România	17.905	21.115 lei	37.700 mil. lei

În Belgia, Franța și Elveția cifra prevederilor bugetare e inferioară volumului monetei în circulație. În Italia și Cehoslovacia cifrele sunt aproape egale, cu mici diferențe, iar în celelalte țări volumul monetei în circulație e mult inferior prevederilor bugetare. Dintre aceste din urmă trei: Germania, Ungaria și Bulgaria sunt țări învinse, iar celelalte trei: Polonia, Jugoslavia și România sunt state noi sau întregite, totuși stau în categoria celor învinse și încărcate de reparațiuni.

Vom arăta și alte anomalii și dezordini în economia noastră publică și privată în raport cu volumul monetar.

Venitul național anual al României e socotit provizoriu de însăși Banca Națională la circa 174 miliarde lei hârtie ²⁾

¹⁾ Cifrele sunt din *Anuarul S. N. pe 1929*. La România e socotit numai bugetul Statului, fără Casele Autonome C. F. R. și P. T. T.

²⁾ Cf. *Le revenu national de la Roumanie*, în *Bulletin d'information et de documentation*, Banque Nationale de Roumanie, Service des études économiques, No. 7, Juillet 1930. Cifrele sunt aproximative și pro-

în 1928, ceea ce revine circa 9.700 lei de cap de locuitor. Pentru a produce acest venit Banca Națională pune la dispoziția fiecărui locuitor circa 1100 lei hârtie. Impozitele fiscale directe și indirecte în sumă de lei 22.579 milioane lei, prevăzute pe 1928, cereau dela fiecare locuitor să verse în visteria Statului, lei 1.255, adică peste volumul monetar ce îl puneă Banca Națională la dispoziție.

Bugetele României până la 1922 sunt deficitare, însumând dela 1916/17—1921/22 circa de 11.192.582.000 lei hârtie, iar dela 1922/23 până la 1927 sunt excedentare. Excedentele totalizate dau cifra de 24.447.316.000 lei hârtie.

Dela 1928—1930 urmează din nou bugete deficitare, cărorora li se dă și câte un epitet: „ireal“ 1928, „de ispășire“ 1929 și „de sacrificiu“ 1930. Deficitele bugetare în acești trei ani se urcă la suma de 13.455.971.879 lei hârtie, care în realitate, cu P. T. T. și C. F. R., etc., întrece suma de 21 miliarde. Totuși bugetelor excedentare li se zice bugete comprimate, bugete cari nu prezintau situația reală a finanțelor publice și cari nu erau adequate realităților dela noi¹⁾.

Prin urmare „bugetele normale“ și reale ale României, cum sunt cele din 1929 și 1930, trebuie să prezinte deficite, cari ating în trei ani aproape volumul circulației monetare, cum probabil va fi cazul după încheierea definitivă a socotelilor pe anul 1930.

În acest loc, ne-am mărginit a indica desechilibrul dintre volumul monetar și dintre finanțele publice. Asupra politicii bugetare vom mai reveni într'un capitol special.

Concluzii:

Din constatările de mai sus rezultă, că Ministerul de Finanțe și Banca Națională nu au urmat o politică monetară

vizorii. I. Răducanu evaluează venitul național, în mijlociu, la 171 miliarde lei, (180 milioane livre sterline), în 1928, din care agricultura dă 64⁶/₁₀ Argus, 25 Decembrie 1930, articolul „Criza agriculturii în România“. Față de venitul național, care în 1929 și 1930 a scăzut, datoria publică a României, la 31 Decembrie 1930, e de lei 185.526.481.269, la care trebuie adăugată datoria privată față de străinătate. Rentabilitatea avuției naționale e socotită la 7—8%. Cf. *Proiectul de buget pe 1931*, Expunerea de motive, p. 81; *Buletin d'inf. B. N.* No. 7 din 1930, pag. 521. Asupra venitului național date noi în I. Răducanu, *Criza în agricultura românească*, Ind. Econ. No. 2/931 pag. 104. Cifrele diferă de cele date de același autor în *Argus*.

¹⁾ Cf. *Expunerea de motive a bugetului pe anul 1931* pag. 53 și urm.

de comun acord, ci au mers paralel, Ministerul de Finanțe uzând de o fiscalitate excesivă, care a sfârșit prin a da bugete deficitare, iar Banca Națională îngrijindu-se de stabilitatea cursului monetei și de lichiditatea portofoliului său.

Cei doi factori cari determină politica monetară în vederea normalizării și prosperării economiei naționale au comprimat instrumentul de schimb prin restrângerea circulației fiduciare și astfel au oprit procesul producției și al desfacerii mărfurilor; au comprimat bugetele și au suprimat investițiile necesare evoluției Statului. Au anemiât atât economia privată cât și pe cea publică, ambele încărcate de datorii paralizatoare și ambele abia capabile de funcționare.

Moneta și volumul afacerilor. Volumul monetei în circulație e determinat de volumul afacerilor și de nivelul prețurilor, deci de factori pur economici. Circulația monetară a României nu a ținut seama nici de porunca acestor legi economice.

Se afirmă că volumul afacerilor în România actuală e redus la nivelul celui din România veche, că circulația fiduciară nu se poate spori până când nu se intensifică circulația bunurilor în interiorul țării și schimbul cu străinătatea.

Să comparăm câteva date privitoare la relațiunile de schimb ale României cu străinătatea¹⁾.

Anul	Cantitatea în mii de tone		Valoarea în milioane lei hârtie		Valoarea în milioane franci elvețieni			Valoarea medie în fr. elvețieni a unei tone		Cursul mediu anual al teului la Zürich	Circulația monetară în milioane lei aur
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Total	Import	Export		
1915	1.375	4.769	590	671	590	671	1.261	429	141	100	457
1921	615	2.715	12.145	8.265	912	621	1.553	1.485	229	751	896
1922	584	4.070	12.325	14.039	407	465	870	697	114	350	550
1923	699	4.901	19.516	24.594	551	669	1.200	760	156	272	450
1924	826	4.833	26.265	28.361	709	766	1.475	858	158	270	597
1925	900	4.664	29.915	29.127	745	725	1.470	828	155	249	505
1926	918	6.104	37.155	38.224	895	921	1.816	975	151	241	503
1927	1.007	7.337	33.842	38.111	1.063	1.197	2.260	1.056	165	314	659
1928	—	5.885	32.145	26.911	1.019	853	1.872	1.170	154	317	664
1929	—	7.064	29.692	28.941	914	891	1.805	871	126	308	656

¹⁾ După datele cuprinse în *Expunerea de motive la proiectul de buget pe 1931*, pag. 28.

Dacă comparăm aceste date, la aparență raportul dinainte și după războiu dintre volumul afacerilor cu străinătatea și volumul circulației monetare, se menține cu oarecari variațiuni. Acest raport e influențat de doi factori: de cursul schimbului și de nivelul prețurilor. Volumul afacerilor n'a atins, în cantități de tone, raportul de 1:2½ dintre România veche și cea actuală, dar dela 1927, ca valoare, e aproape 1:2, fără ca circulația monetară să se fi adaptat în aceeaș măsură nevoilor de credit ale pieții. Vom vedea cari sunt motivele Băncii Naționale.

Ținem să scoatem în evidență, din nou, cu cât e inferioară valoarea muncii din România agricolă față de munca țărilor industriale. „Tona pe care o importăm ne costă în medie (media pentru ultimii 10 ani) 1.102 fr. elv., pe când pentru o tonă exportată, încasăm în medie, 159 franci elvețieni“¹⁾. Produsele unui lucrător din țările industriale trebuie să le plătim cu produsele muncii a 7 lucrători români, ceea ce însemnează că România trebuie să plătească de 7 ori mai scump mărfurile pe care le cumpără decât cele pe cari le vinde. Această inferioritate explică criza economică în care se sbate România și justifică măsurile de protecționism industrial pe cari le-a luat în trecut, precum și străduințele de sporire a valorii muncii naționale prin industrializarea și raționalizarea producției²⁾.

¹⁾ *Expunerea de motive a proiectului de buget pe 1931*, pag. 28.

²⁾ În lucrarea citată a d-lui I. Morini-Comby se face un istoric al protecționismului, ca mijloc de apărare împotriva industrialismului. Autorul afirmă: „Il n'existe pas à notre connaissance, d'étude doctrinale synthétique des principaux auteurs protectionnistes du XIX-e siècle. C'est la lacune que nous avons voulu combler“ (Avant-propos, p. VIII). Autorul nu cunoaște lucrarea d-lui M. Manoilescu, *Théorie du protectionisme et de l'échange international*, M. Giard, Paris, 1929, în care acesta stăruie asupra diferenței dintre productivitatea agriculturii și a industriei. D-l. Manoilescu încearcă să construiască o teorie a protecționismului și crede, că „le rôle du protectionisme ne cessera jamais complètement, parce que jamais il n'y aura de nivelation parfaite dans la productivité de toutes les branches industrielles et agricoles d'un pays“ (pag. 207). D-l. Rist e de părere că „Le protectionisme est simplement la résistance instinctive des intérêts acquis à cette révolution inéluctable (l'interdépendance); ce n'est pas une doctrine, c'est un expedient“ (citată de Morini-Comby, *op. cit.* pag. 185. — O lucrare care lămurește problema e a lui L. Brocard, *Principes d'économie nationale et internationale*, vol. I-III P. Syrei, Paris, 1929—1931. Nu e locul aci să stăruim pe larg asupra controverselor în jurul protecționismului. Tendința e ca diferența dintre produsele industriale și cele agricole să fie cât mai redusă. În acest caz protecțio-

Dacă la volumul afacerilor cu străinătatea adăugăm volumul afacerilor din interior, insuficiența circulației monetare e și mai evidentă și apare potrivnică oricărei legi economice.

Banca Națională, în raportul său către Adunarea Generală din 1930, spune: „Emisiunea va crește atunci când i se vor vinde mai multe devize sau i se va prezintă mai mult portofoliu ce ea poate reescontă și va scădea atunci când se vor cere mai multe devize sau i se va retrage portofoliul, care se plătește cu lei aflați în circulație“.

Iar mai departe spune și mai explicit: „Sub regimul convențiunii din 1925 din cauza plafonului, Banca a fost nevoită să contigenteze nevoile scontului. Odată cu intrarea în vigoare a stabilizării, limita scontului nu mai este fixată decât de calitatea portofoliului. Orice portofoliu bun, îndeplinind cerințele statutare, se reescontează fără limită“¹⁾.

Banca Națională ridică problema fundamentală a creditului asupra căreia vom stăruî mai cu dinadinsul, fiindcă volumul monetar, volumul afacerilor și volumul creditelor alcătuesc însăși viața economică a statelor capitaliste.

Politica monetară a Băncii Naționale, în colaborare cu Statul, a fost următoarea:

1. Până la 1922 a emis bilete fără acoperire, a făcut ceea ce se chiamă inflațiune sub presiunea nevoilor Statului. Prin această inflațiune a distrus conștient 97% din valorile mobiliare ale economiei naționale. Statul, în loc să-și aco-

nismul ar cădea dela sine și liber schimbismul, susținut de doctrina dela Geneva, ar triumfa. Cine poate, însă, prevedea și influența sosirea acelor vremuri?! Până atunci unitățile naționale și de producție, deși de origine politică, vor rămânea realități economice, cari, împinse de necesități, intră într-o cât mai strânsă colaborare internațională și pregătesc terenul marilor formațiuni economice mondiale.

Asupra lucrării d-lui M. Manoilescu cf. darea de seamă a d-lui G. Tașcă în „Arhiva p. șt. și ref. socială“, An. IX, Nr. 1—3, 1930, pag. 307 și urm.

¹⁾ Acest *fără limită* dovedește priceperea conducătorilor B. N. în materie monetară. Capacitatea de reescont a B. N. e, dimpotrivă, limitată de stocul de aur de care dispune și de volumul producției. „...l'émission de crédits par les banques de dépôt doit être conditionnée par les possibilités qu'a la banque d'émission de s'engager, on voit comment, en définitive, la circulation de crédits est en liaison étroite avec le stock d'or de l'institut d'émission“. A Pose, *Le rôle de l'or* (l'Europe nouvelle, 18 Avril 1931, pag. 526).

pere nevoile prin împrumuturi interne și externe, a preferat să recurgă la tiparnița de bilete a Băncii Naționale.

În 1919, Statul voind să modereze emisiunile Băncii Naționale, a apelat la un împrumut intern, numit „Imprumutul Unirii“, care a adus tezaurului 1.143.145.800 lei, iar în 1920 a emis „Imprumutul Refacerii“, care a produs 2.730.911.000 lei. Dacă Statul ar fi apelat atunci la un mare împrumut extern, și împrejurările erau favorabile, și dacă ar fi retras cu ajutorul lui biletele neacoperite emise de Banca Națională, ar fi salvat și valoarea monetei și averea mobilă a economiei private. Eră o cehstiune de o elementară prevedere. Ținem să spunem, că stampilarea acțiunilor Societății petrolifere „Steaua Română“ și scoaterea ei de sub sechestru s'a făcut numai în vederea acestui împrumut, care din motive necunoscute nouă, nu s'a realizat. Statul a rămas deci păcălit și cetățenii au plătit.

2. Cu sfârșitul anului 1921 se pune capăt emisiunilor făcute pentru nevoile Statului. Anul 1922 deschide un capitol nou în raporturile dintre Stat și Banca Națională.

„Inaugurându-se o politică bugetară *țarmurită*, în limita veniturilor generale ale Statului... apelul Statului la Banca Națională încetează și seria emisiunilor pentru nevoile directe ale tezaurului este închisă definitiv“¹⁾.

Cu toate acestea inflațiunea biletelor de bancă continuă. Dela 13.908 milioane lei, în 1921, se urcă la 20.126 milioane, în 1925. În curs de 4 ani s'a sporit deci cu circa 7 miliarde lei pentru a satisface nevoile de credit ale economiei private. În această epocă leul a avut cotarea medie anuală cea mai scăzută.

În aceeaș epocă, bugetul Statului se sporește delă 8.074 milioane lei hârtie, în 1921—1922, la 34.038 milioane lei hârtie, în 1925. Această fiscalitate excesivă s'a făcut tot în contul economiei private.

3. Dela 1925 se limitează circulația fiduciară, se „contingentează nevoile scontului“, cum zice Banca Națională, în realitate se comprimă volumul creditului economiei private și fiscalitatea merge progresând.

¹⁾ Vintilă I. Brătianu, *Expunerea de motive a proiectului de lege pentru ratificarea convențiunilor*, etc. 1925, pag 37.

Statul, în colaborare cu Banca Națională, în prima perioadă distruge valorile mobiliare ale economiei private, în a doua perioadă o stoarce prin fiscalitatea excesivă, alimen-tând-o cu oarecari credite, iar în a treia perioadă îi com-primă creditul și-i anihilează puterea de producție.

După stabilizarea din 1929, Banca Națională totuși vorbește de calitatea portofoliului, de portofoliu bun. După ce ai sărăcit pe un om prin politica monetară și cea fiscală, îi spui: te ajut să te refaci, dacă ești bogat, dacă îmi prezinți un portofoliu calitativ.

Iată greșelile politice monetare și financiare săvârșite dela 1921—1950.

Din afirmațiunile citate ale Băncii Naționale rezultă, că ea vrea să țină seama de nevoile pieții, de volumul afa-cerilor sănătoase, dar lărgirea creditelor nu o poate face decât conform cerințelor statutare, altfel ar emite lei fără acoperire, adică ar face inflațiune.

Banca Națională trebuiă să lase o epocă de tranziție pentru a reface capacitatea de credit a țării și să nu o fe-rece în restricțiunile riguroase și rigide ale dispozițiilor sta-tutare. Creditul trebuie să fie elastic și să țină pas cu nece-sitățile afacerilor.

Astăzi circulația monetară tinde să se adapteze volu-mului de credit și nu invers, ca înainte de război, când cre-ditul se adaptă volumului circulației monetare¹⁾.

Dacă Banca Națională ar fi ținut seama de normele ace-stei politici monetare, nu s'ar plânge, că lărgirea importantă a creditelor a rămas în parte mare neutilizată (vezi raportul său către Adunarea Generală din 1950). Intreaga economie a țării suferă de o acută criză de credit și Banca Națională se tânguește că nu are cui da bani. Altădată, în vremuri mai puțin grele, politica de credit a Băncii Naționale eră mai suplă²⁾.

Banca Națională trebuie să fie mai largă și mai înțe-legătoare a nevoilor economiei naționale, care de 15 ani trăește într'o desordine monetară și financiară, a cărei răs-

¹⁾ După J. M. Keynes, *La réforme monétaire*, Paris, 1924, pag. 211.

²⁾ Vezi anul 1914 citat mai sus la *Stabilizare*.

pundere cade, în primul rând, asupra Ministerului de Finanțe și a Institutului de emisiune.

Politica de credit a Băncii Naționale se reoglindește și în comerțul de bancă, lăsat fără nici un control și fără nici o îndrumare.

În țara întregă, la sfârșitul anului 1929, aveam 1097 bănci, dintre cari 518 cu un capital mai mic de un milion. Capitalul total al tuturor băncilor a fost de 11.180.692.332 lei hârtie sau circa 550 milioane lei aur. Depunerile spre fructificare și conturile curente creditoare se urcau la circa 47.800 milioane lei sau 1.451 milioane lei aur¹⁾ care indică volumul circulației monetare.

Aceste institut bancare, în loc să se mărginească la operațiuni de credit și la alte operațiuni strict bancare, în nădejdea unor câștiguri fabuloase de bursă, s'au aventurat la tot felul de participări în întreprinderi industriale, în așa numitele naționalizări, cari întâi le-a imobilizat capitalul, iar pe urmă, prin scăderea acțiunilor subscrise, le-a consumat o bună parte din capital și din rezerve, uneori chiar și din depozite.

Însăși Banca Națională s'a lăsat răpită de curentul investițiilor și Statul a fost obligat să o degreveze de un portofoliu imobilizat de 7.100 milioane lei hârtie. Băncile particulare n'au avut acest noroc²⁾.

Întreaga organizație de credit a României, cu dobânzi uzurare, a fost lăsată în voia sorții, liberă să lucreze abuziv pe spinarea și în contul economiei naționale. A și reușit să-i

¹⁾ Băncile Populare nu sunt cuprinse în aceste date statistice. Capitalul lor și depunerile sunt de 2.755 milioane lei hârtie sau circa 85,3 milioane lei aur. D-l Gr. Mladenatz pentru începutul anului 1930 dă următoarele cifre: 4757 bănci populare, cu un capital vărsat de 1 miliard 800 milioane lei, celelalte fonduri sociale 671 milioane, depuneri circa 1½ miliard lei (*Argus*, 1 Ianuarie 1931). În *Anuarul S. N.* pe 1929, pentru conturi curente și depozite în băncile comerciale, pe 1929, se dă cifra 46.860 milioane lei, cf. și *Expunerea de motive a proiectului de buget pe 1931*, Anexa B. IX.

²⁾ Sub guvernarea național-țărănistă totuși câteva au fost miluite. Miluirea s'a continuat și sub guvernul N. Iorga. De ce principii ale politicii financiare au fost și sunt călăuziți cei ce admit asemenea operațiuni, nu vom înțelege niciodată. Statul, cu bugete deficitare, își mai agravează situația cu portofoliu particular, care, se știe, că nu va fi achitat.

distrugă capacitatea de credit, pe care contează Banca Națională la sporirea volumului monetar.

Banca Națională, după politica monetară catastrofală pe care a făcut-o în dauna economiei private, susține că România întregită trebuie să aibă acelaș volum monetar ca și România veche, fiindcă nici volumul afacerilor și nici volumul creditelor sănătoase nu au sporit.

Accentuarea diminuării capacității de credit a țării din partea unei autorități ca Banca Națională are repercursiuni defavorabile în străinătate. Dacă Banca Națională nu găsește în România un portofoliu bun sau alte mijloace pentru normalizarea circulațiunii fiduciare la nivelul necesităților interne, cum are să aibă încredere străinătatea în capacitatea noastră de credit? Aceeaș „lipsă de încredere în siguranța plasamentelor de orice fel pe piața noastră” ține să o certifice oficial și Ministrul de Finanțe¹⁾. Cei doi factori cari au ruinat economia privată și cari sunt obligați să o îndrume și să o ajute să se refacă, vin și o tratează tot ei cu lipsă de încredere.

Se pare că cei doi factori uită un adevăr elementar, cum au uitat și altele în cei 10 ani dela Unire și anume: moneta sănătoasă și ordinea în finanțele publice, cele două baze pentru propășirea țării, se reazimă pe economia privată. Lâncezirea sau prăbușirea economiei private sguđuie sau dărâmă și cele două baze pe cari se sprijinește opera stabilizării monetei și bugetele echilibrate. Bugetul s'a și prăbușit, iar el va târî și moneta stabilizată spre povârniș.

Nu stărue nimeni ca Banca Națională să facă inflațiune, să mărească volumul circulației fiduciare fără acoperire, ci împreună cu Statul, să găsească mijloace de acoperire pentru sporirea emisiunii cerute de economia națională. Mijloacele nu sunt tocmai așa greu de găsit.

O emisiune de bilete acoperite, pentru deschiderea de credit, sporește masa bunurilor existente. Mac Kenna, în adunarea generală a acționarilor Băncii Midland, ținută la 28 Februarie 1927, spune: „Dacă dezvoltarea producției urmează pe cea a cantității monetare pusă în circulație și îm-

¹⁾ *Expunerea de motive a proiectului de buget pe 1931, pag. 41.*

piedecă, prin însăși acest fapt, să se consolideze urcarea prețurilor, nu avem de a face cu o inflație“¹⁾.

Banca Națională sporind masa monetară și volumul creditelor prin băncile mari existente, contribuie la asanarea economică a țării, fără a periclita opera de stabilizare.

Chemarea Băncii Naționale nu se poate mărgini numai la îngrijirea stabilității monetei și a lichidității portofoliului său, ci e datoare să ajute larg și întremarea economiei private, la a cărei ruinare a contribuit într'o mare măsură.

D-l Consilier tehnic Roger Auboin spune: „În timp ce Statul și Banca Națională continuă, în cadrul progresului de stabilizare, eforturile lor pentru a garanta țării aceste baze esențiale de muncă, o monedă sănătoasă și ordine în finanțele publice, economia particulară se adaptează încet noilor condiții astfel create, continuând, totuși să sufere de urmările desordinei financiare, care s'au manifestat în ultimii 15 ani“²⁾.

Consilierul tehnic, din delicateță, nu spune, că autorii desordinei financiare, în cursul celor din urmă 15 ani, sunt Statul și Banca Națională.

Insuficiența circulațiunii monetare se datorește, după cum vom vedea, insuficienței aurului și băncile de emisiune nu o pot suplini prin credite.

Creatoarele creditului nu sunt băncile centrale, ci marile bănci comerciale, cari cunosc mecanismul pieții și știu necesitățile reale și serioase ale afacerilor demne de sprijinul lor. Mărfurile, cu o desfacere și cu un beneficiu asigurat, sunt singurele cari pot determina o sporire a creditelor. Banca de emisiune și băncile comerciale mari nu pot fi călăuzite în politica lor de credite de necesitățile și de dorințele consumatorilor.

Sporirea sau scăderea creditelor și deci a circulațiunii momentare e un proces pur economic, care nu poate fi stă-

¹⁾ Citat de Alfred Pose, *De la théorie monétaire à la théorie économique*, Sirey, Paris, 1930, pag. 127. Autorul e partizanul teoriei psihologice și face o critică acerbă teoriei cantitative a monetei. În ce privește rolul monetei în domeniul valorilor cf. pag. 156.

²⁾ *Buletinul Băncii Naționale*, No. 11, 1950, pag. 862.

După terminarea acestui studiu a apărut *Raportul Consiliului de adm. al Băncii Naționale către adunarea generală a acționarilor din 15 Februarie 1951*. În acest raport se repetă textual constatările consilierului tehnic (pag. 6).

pânit și cârmuit de voința băncilor comerciale sau de emisiune.

Aceasta e teoria clasică. În vremuri normale poate fi adevărată. Dealtfel și aceasta, ca toate teoriile, e inspirată de interese. Câte teorii n'a susținut Anglia, pe cari azi le combat. Între ele se găsește și teoria clasică de mai sus.

În vremuri anormale și excepționale, nu teoriile dictează, ci interesele economiei naționale și internaționale.

După cum în cursul războiului s'a deschis un credit forțat Statului prin sporirea circulațiunii monetare, fără acoperire, în războiul economic de acum, care subminează întreaga gospodărie națională, se poate recurge la o politică de credit îndrumată fără a cădea în greșala inflațiunii. Autoritățile monetare sunt datoare să mențină nivelul general al valorilor în lăunturul țării. Aceasta nu o pot face decât prin elasticitatea creditului.

Băncile centrale nu se pot restrânge la rolul simplist și iluzoriu de a păzi stabilitatea monetei, desinteresându-se de fluctuațiunile volumului de credit, care determină echilibrul dintre valorile naționale.

Banca centrală trebuie să găsească mijloacele, ca volumul capitalurilor lichide dela băncile comerciale să fie pus în circulație pentru a activă forțele productive ale națiunii.

Nu cere nimeni o inflațiune de credite pentru sporirea consumațiunii, ci pentru sporirea veniturilor prin munca productivă, deci pentru ridicarea nivelului general de viață. Puterea de cumpărare a unei națiuni crește în raport cu producțiunea și cu beneficiile reale pe cari le obține.

Concluziuni.

Volumul monetar nu s'a adaptat volumului afacerilor și nevoilor de credit ale pieței românești. Politica monetară nu a fost completată cu o politică de credit.

În ultimii 15 ani, Statul și Banca Națională, prin politica lor monetară, au distrus o imensă parte a valorilor mobiliare, au compromis creditul public și privat al țării și au ruinat economia națională.

Banca Națională, după această operă, a contractat volumul monetar și acceptă numai portofoliul ce garantează circulațiunea bunurilor puse în comerț nu și un portofoliu

care ar stimula și intensifica producția calitativ și cantitativ, sporind puterea de cumpărare a populației.

Această politică monetară e o greșală și cauza fundamentală a crizei de care pătimizește azi România.

Statul și Banca Națională trebuie să inaugureze o politică monetară care să asaneze economia țării și prin aceasta să asigure viața monetei sănătoase, creată de stabilizare, și ordinea în finanțele publice.

Moneta și nivelul prețurilor. În legătură cu criza mondială actuală, celebrul economist Cassel face următoarele constatări:

„Scăderea prețului general al mărfurilor nu se poate explica decât prin rărirea mijloacelor de plată. Ea e deci un fenomen pur monetar. Prin urmare o politică monetară națională trebuie să tindă a menține neclintită media acestor prețuri; cu alte cuvinte, funcțiunea Institutului de emisiune consistă în a pune la dispoziția țării mijloace de plată în proporție suficientă, ca nivel general al prețurilor să rămână invariabil“¹⁾.

Impotriva acestei păreri a Profesorului Cassel s'a ridicat obiecțiunea, că ruptura dintre cererea și oferta mărfurilor provoacă variațiunea, în cazul crizei mondiale scăderea prețurilor. Ori aceasta e un fenomen pur economic și nu monetar.

Obiecțiunea e numai la aparență justă. Oferta și cererea e în funcțiune de producție și de consumație. Raportul dintre producție și consumație e determinat de standardul vieții. Criza mondială actuală nu se datorește atât supra-producției cât scăderii puterii de consumație, deci scăderii nivelului de viață. Scăderea puterii de consumație înseamnă scăderea puterii de cumpărare. Deaceia instabilitatea prețului mărfurilor e și un fenomen monetar.

Dela ce atârnă nivelul general al prețurilor?

Nivelul general al prețurilor, după Irving Fisher²⁾, depinde de cinci cauze:

¹⁾ Citat în „*Le Temps économique et financier*“ din 25 August 1930, articolul lui Frédéric Jenny „*L'illusion de la monnaie dirigée*“.

²⁾ Irving Fisher, *Le pouvoir d'achat de la monnaie*, M. Giard, Paris, 1926. E o lucrare fundamentală în materie. Teoria cantitativă, oricât ar fi combătută, e adevărată și cea mai apropiată de realitate. Toți cei ce-

1) De cantitatea monetei în circulație; 2) de viteza cu care circulă moneda; 3) de cantitatea substitutelor monetei sub forma de depozite în bănci cu conturi de cecuri; 4) de viteza cu care circulă aceste substituate ale monetei; 5) de volumul schimburilor comerciale sau totalul mărfurilor cumpărate într'un an.

Puterea de cumpărare a monetei se exprimă într'o ecuație mecanică și algebrică:

$$M V + M' V' = P Q + P' Q'$$

M e cantitatea monetei în circulație.

V e viteza ei de circulație.

M' substitutele monetei.

V' viteza lor de circulație.

P, P' prețurile diverselor mărfuri.

Q, Q' cantitatea vândută a acestor mărfuri.

Când cauzele de sub punctul 1, 2, 3 și 4 se accentuează, prețurile tind spre urcare, iar când volumul de schimb al mărfurilor, de sub 5, crește, prețurile scad.

În caz când cantitatea monetei se dublează și viteza ei de circulație în acelaș timp scade la jumătate, la aceeaș cantitate de mărfuri schimbate, nivelul prețurilor rămâne acelaș.

În caz când cantitatea monetei s'a dublat și viteza de circulație rămâne aceeaș, dar s'a dublat cantitatea mărfurilor schimbate, nivelul prețurilor rămâne constant.

Prin urmare o dublare a cantității monetei în circulație nu dublează întotdeauna și prețurile, fiindcă moneda e numai unul din cei trei factori.

Sporirea masei monetare chiar când ceilalți doi factori rămân invariabili, nu se traduce printr'o urcare proporțională a prețurilor, deoarece beneficiarii acestei sporiri o întrebuințează, în bună parte, pentru cheltueli de producție¹⁾.

adaug și factori psihologici, nu o răstoarnă, ci o confirmă, deși, cum recunoaște însuși I. Fisher, ea nu e, într'u toate, aplicabilă și epocilor de tranziție. Teoria cantitativă e acceptată de cei mai mulți economiști fiindcă nu a putut fi înlocuită cu alta. Unii dintre factori, cum e viteza circulației, sunt greu de determinat, din cauza insuficienței datelor statistice. Se observă însă o străduință spre a întocmi date cât mai precise. Teoria cantitativă aplicată nivelului general al prețurilor e cu mult mai complexă decât o prezentăm noi. Nu e în intenția noastră să intrăm în amănunte de astădată. De aceea am redus-o la cea mai simplă formulă.

¹⁾ A. Pose, *op. cit.* pag. 96.

Păreră curență la noi, că sporirea volumului monetar scumpește viața, nu e întemeiată. Dacă producția și schimbul mărfurilor e urmată de creșterea masei monetare, nivelul prețurilor nu e supus variațiilor.

Inflațiunea creditelor, cum s'a făcut în Anglia, nu are asupra nivelului general al prețurilor aceeași înrâurire ca inflațiunea biletelor¹⁾.

Statul și Banca Națională putea să recurgă la acest mijloc în epoca de tranziție, fără să treacă brusc la deflațiunea monetară și la comprimarea creditelor. Prin aceste două mijloace din urmă voiau să obțină scăderea prețurilor și salariilor urcate din epoca inflațiunii, deși consilierul tehnic al Băncii Naționale, încă din 1924, spuneă tuturora, că (deflațiunea monetei și a creditelor au influență lentă și însoțită de multe catastrofe asupra scăderii prețurilor²⁾). Deflațiunea e cauza primordială a însăși crizei mondiale.

Alți economiști făceau o analiză a experiențelor monetare și arătau, că o disponibilitate monetară nouă, ca acțiune asupra prețurilor, poate fi atenuată, anulată sau chiar compensată, după cum e utilizată³⁾.

Dar n'am ținut seama nici de sfaturile, nici de pățaniile altora.

Problema capitală, care preocupă azi pe toată lumea e stabilitatea nivelului general al prețurilor. Variațiunea continuă a prețurilor e mijlocul cel mai propriu pentru anarhizarea vieții sociale moderne. Deaceea în jurul stabilizării prețurilor se coordonează astăzi problemele economice și financiare. Așadar și problema monetară.

Pentru a înlesni normalizarea vieții economice, a nivelului prețurilor, a finanțelor publice și private se cere normalizarea circulației fiduciare. Belșugul monetar e semnul reînsuflețirii vieții economice.

Banca Națională a României oricâtă dreptate ar avea, când își concentrează atențiunea asupra stabilității monetei,

¹⁾ A. Pose, *op. cit.*, pag. 120.

²⁾ Charles Rist, *La déflation en pratique*, M. Giard, Paris, 1924, pag. 115—116.

³⁾ George Edgar Bonnet, *Les expériences monétaires contemporaines*, Collection Colin, Paris, 1926, pag. 155. E o bună sinteză a experiențelor monetare de după război.

nu trebuie și nu poate să uite, că moneta nu e un scop în sine, ci numai o funcțiune în viața economică și socială.

Nu cere nimeni Băncii Naționale să recurgă la mijloace artificiale pentru sporirea volumului monetar, cum a făcut când a emis bilete fără acoperire, dar faptul că a restrâns creditele, a urcat scontul și a tolerat, împreună cu Statul, dobânzile uzurare, însemnează că n'am avut o politică monetară. Banca Națională trebuie să ajute formațiunea capitalurilor, care la noi, din cauza valorilor pe cari le producem, nu e rapidă, ca în țările industriale, ci lentă.

În loc să sprijinească formațiunea lor, Banca Națională le-a anihilat printr'o politică de scont greșită și antieconomică. Banca Națională s'a lăsat călăuzită de teorii și de pilde din străinătate, uitând realitatea dela noi, care e cu totul alta. Capitalul și munca din țara noastră produc valori mult inferioare celor din țările industriale, după cum am arătat, așa încât dobânzile ar trebui să fie proporționale și creditele pe termene lungi.

În teorie se spune că chiria banului atârnă de cererea și oferta capitalului, pe termen scurt sau lung. Profesorul Cassel are o concluzie pe care n'ar fi trebuit s'o scape din vedere cei ce conduc politica noastră financiară: „masa creditelor trebuie astfel regulată ca să nu se producă o urcare și, firește, nici o scădere a prețurilor“¹⁾.

Banca Națională, când cererea de credite eră mai mare, mențineă scontul urcat și nu acceptă decât portofoliu calitativ pe termen scurt, măsuri cari nu se potriveau cu structura economică agrară a țării noastre. Ceeace e normal în apusul industrial e anormal la noi.

Urcarea taxei scontului urmărește trei scopuri: împiedecarea emigrării peste graniță a capitalurilor indigene, atragerea capitalurilor străine și a aurului²⁾, apoi restrângerea creditelor.

¹⁾ Prof. Gustav Cassel, *La monnaie et le change après 1914*, Giard, Paris, 1923, pag. 119.

²⁾ Taxa scontului ridicat nu atrage aurul și nici nu împiedică emigrarea lui, azi în formă de devize.

Firma Montagu et C-ie semnalează următorul fenomen: „Oricât de paradoxal s'ar părea, fapt este că cererea de aur e mai insistentă tocmai

Dacă la un moment dat urcarea scontului a fost impusă de tendința emigrării capitalurilor indigene în străinătate, după ce a fost înlăturat acest pericol, menținerea exagerată a taxei scontului nu mai are nici o îndreptățire. Reducerea taxei de scont eră cerută și de lichiditatea cu care se mândrește Banca Națională.

Băncile particulare au urmat pilda Băncii Naționale, luând dobânzi uzurare, pe cari le motivau cu sarcinile fiscale exorbitante. Aceleași sarcini fiscale apăsau asupra tuturor ramurilor de producție, menite să sporească capitalurile și depozitele băncilor.

Există o legătură strânsă între nivelul prețurilor și taxa scontului. Mișcarea prețurilor mărfurilor e factorul preponderent, elementul primordial al fluctuațiilor taxei scontului¹⁾.

După ce prețurile s'au prăbușit, Banca Națională a României are taxa scontului invariabilă, cea mai ridicată din Europa și continuă să o considere necesară și impusă de o circumspecțiune monetară²⁾.

Asupra menținerii constante a nivelului general al prețurilor, cu variațiuni neînsemnate, necesare spiritului de întreprindere, are o înrâurire covârșitoare și schimbul. Prețul intern al unui articol nu este egal cu prețul extern al aceluiaș articol. Puterea de cumpărare a monetei din interiorul țării nu este aceeaș pe piața altor țări.

Nivelul general al prețurilor se echilibrează prin „paritatea puterii de cumpărare“, cum o numește Cassel³⁾, rezultată din echilibrul cursului valutar dintre moneda națională și moneda străină. Evaluarea unei monete străine exprimată în propria noastră monetă atârnă de puterea de

în țările unde dobânda e mai scăzută“. In Elveția adaugă *Argus* din 10 Decembrie 1930, scontul e de 1¼, iar la depozite zero. Totuși aurul, capitalul străin, continuă să afluze.

¹⁾ Cf. Société de banque de Suisse, Bulletin mensuel No. 2, 1930, articolul „*Les fluctuations du taux d'intérêt*“, pag. 38.

²⁾ Când punem sub tipar aceste rânduri o criză financiară, fără precedent, s'a deslănțuit în Europa. Franța e singura țară care nu o simte încă. Circumspecțiunea Băncii Naționale se pare că e justificată. E numai în aparență. In realitate nu o apără de primejdii, cari încep să fie tot mai îngrijitoare.

³⁾ Prof. G. Cassel, *Das Geldproblem der Welt*, Erste Denkschrift, Drei Masken Verlag, München, 1922 și *op. cit.*

cumpărare a celor două monete în țările lor de origină. Media puterii de cumpărare în interior a monetei naționale și a monetei străine în țara proprie ne dă „paritatea puterii de cumpărare“.

Important este ca nivelul prețurilor să se armonizeze cu cursul schimburilor. În vederea acestui scop s'a făcut întoarcerea la etalonul aur și la stabilizarea monetei.

În expunerea de motive a legii monetare din 1929 se promite țării: „Invariabilitatea relativă a prețurilor“, „încetarea variațiunilor valutare“, și „scăderea dobânzilor“.

Rezultatele sunt tocmai contrarii: variațiuni catastrofale în nivelul prețurilor produselor principale ale țării, o desarmonie între nivelul prețurilor și cursul schimbului valutar și dobânzi urcate.

Cauzele se datoresc, firește, mai mult depresiunii și crizei mondiale.

* * *

Economiștii se unesc în păreri, că între circulația fiduciară, nivelul prețurilor și volumul afacerilor există o strânsă legătură. În jurul raportului dintre acești factori sunt însă controverse, cari se desbat de multă vreme de reprezentanții științei economice. Unii cred — cum sunt Irving Fisher și G. Cassel — că volumul unităților monetare în circulație determină nivelul general al prețurilor și volumul transacțiilor, iar alții — cum e Ch. Rist — înclină a crede că volumul monetar e în funcțiune de ceilalți doi factori, moneda restrângându-se la rolul de slugă credincioasă, care lichidează datoriile născute din balanța conturilor dintre părți. Moneta e așadar mai degrabă o consecință, decât o cauză a fluctuațiunii nivelului general al prețurilor și a ritmului cu sușuri și coborișuri în mersul afacerilor.

Noi împărtășim părerea celor dintâi, fiindcă, în economia de schimb capitalistă, circulația valorilor e condiționată de volumul circulației fiduciare în formă de monete, de bilete și de credite. Sistemul circulației fiduciare întemeiat pe *Gold Standard* are la bază o masă monetară limitată de un metal, de stocul de aur disponibil. Nivelul general al prețurilor și volumul afacerilor sunt deci determinate și de suficiența sau insuficiența metalului dela care atârnă volumul

circulației fiduciare. Masa circulației fiduciare fiind pripo-
nită de credința într'un suveran internațional, într'un îm-
părat al lumii ce-și are tronul în pivnițele băncilor de emi-
siune, nu mai poate ține pas cu progresul economic, care
aproape în toate ramurile de activitate e într'o continuă creș-
tere. Posibilitățile dezvoltării economice sunt înfrânate de su-
veranitatea aurului, tiranul al cărui scaun domnesc n'a putut
fi încă uzurpat, deși împiedecă omenirea dela o producție și
consumație mai intensă și deși o condamnă la inerție și la
sărăcie.

Nivelul general al prețurilor, bine înțeles, nu e numai un
fenomen monetar, ci atârână și de factori economici, suprapro-
ducție, mecanizarea și raționalizarea producției, tarife va-
male, etc. de cari nu avem să ne ocupăm în această parte a
studiului nostru. Pentru preciziune mai amintim, că sub ni-
velul general al prețurilor înțelegem prețurile mondiale, nu
prețurile naționale.

Societatea Națiunilor, prin comitetul ei financiar, dela
1928 a început să „examineze cauzele fluctuațiunilor puterii
de cumpărare a aurului precum și efectele lor asupra vieții
economice a națiunilor“. Rezultatele acestor studii nu sunt
încă definitive, dar rapoartele și documentele publicate¹⁾, au
aruncat o lumină nouă asupra problemei monetare și ea a
devenit pasiunea științei economice a veacului al XX-lea, în-
trucât e în legătură cu circulația și repartizarea bogățiilor
în continuă creștere, în urma perfecționării metodelor tehnice
și raționale întrebuintate în procesul producției.

Profesorul G. Cassel și I. Kitchin au făcut calcule amă-
nunțite, adoptate de delegația aurului a S. N., asupra coe-

¹⁾ Société des Nations, I. *Rapport provisoire de la délégation de l'or du Comité financier*, 1930. — II. *Documents sélectionnés soumis à la Délégation de l'or du C. f.*, 1930. — III. *Législation sur l'or*, 1930. — *Deuxième rapport provisoire de la Délégation de l'or du C. f.* 1931. — *Documents sélectionnés sur la Distribution de l'or soumis à la Délégation de l'or du C. f.* 1931.

G. Boris, *Problème de l'or et Crise mondiale*, Librairie Valois, Paris, 1931. — Ch. Rist, *La question de l'or*, Sirey, Paris, 1931. În această
brușură Ch. Rist polemizează cu Banca Angliei și cu unele studii prezen-
tate S. N. — Ch. Rist, într'un articol „*Les mouvements d'or et la crise*“,
publicat în revista *L'Europe Nouvelle*, 18 Aprilie 1931, care consacră un
număr întreg problemei aurului, afirmă că aurul nu a avut nici un rol
în criza mondială.

ficientului anual al dezvoltării economice, stabilindu-l la circa 3%. Societatea Națiunilor, fără să expună o doctrină monetară și fără să arate legătura dintre oferta numerarului și nivelul general al prețurilor, a luat de bază cifrele din memoriile ce i s'au prezentat și a constatat că producția aurului e deficitară față de volumul producției și al comerțului și că stabilitatea prețurilor e amenințată de diminuarea circulației monetare întemeiată pe *Gold Standard*. Pentru a demonstra acest pericol a întocmit tabloul ce urmează¹⁾, care înregistrează situația dela 1930—1940 în diferite ipoteze:

T A B L O U

cuprinzând estimafia cererii de aur în viitor
pentru scopuri monetare, dacă nu se face nici o economie în întrebuintarea lui,
(în milioane de dolari).

Anul	Estimafia producției totale de aur			Creșterea necesară pentru acoperirea în proporție de				Excedentul sau deficitul sporirii aurului nou disponibil pentru scopuri monetare în raport cu creșterea necesară pentru a avea o acoperire de			
	Cererea pentru scopuri monetare ²⁾			35 % a unei augmentații mijlocii a circulației biletelor și a angajamentelor la vedere		40 % a unei augmentații mijlocii a circulației biletelor și a angajamentelor la vedere		35 % în cazul când biletele și angajamentele la vedere augmentează cu		40 % în cazul când biletele și angajamentele la vedere augmentează cu	
	Disponibil pentru scopuri monetare	2 %	3 %	2 %	3 %	2 %	3 %	2 %	3 %	2 %	3 %
1930	404	180	224	167	253	200	303	+57	-29	+22	-79
1931	402	182	220	170	260	204	313	+50	-40	+16	-93
1932	410	184	226	174	269	209	323	+52	-43	+17	-97
1933	407	186	221	178	276	213	332	+43	-55	-8	-111
1934	405	188	215	180	285	217	341	+35	-70	-2	-126
1935	398	190	208	184	294	221	352	+24	-86	-13	-144
1936	397	192	205	188	302	226	363	+17	-97	-21	-158
1937	392	194	198	192	311	230	373	-6	-113	-32	-175
1938	384	196	188	196	321	235	385	-8	-133	-47	-197
1939	370	198	172	200	330	240	396	-28	-158	-68	-224
1940	370	200	170	204	340	244	408	-34	-170	-74	-238

¹⁾ *Rapport provisoire de la délégation de l'or du Comité financier*, pag. 16.

²⁾ Admitând că cererea de aur pentru scopuri nemonetare crește cu 1% pe an.

Societatea Naţiunilor a studiat patru ipoteze: 1) rezerva de aur 33% şi augmentarea cererii de 2% pe an; 2) rezerva de 33% şi augmentarea de 3% pe an; 3) rezerva de 40% şi augmentarea de 2% pe an; şi 4) rezerva de 40% şi augmentarea de 3% pe an.

Diferenţele între minimul şi maximul cererii de aur în 1930 e de 136 milioane de dolari, iar în 1940 e de 204 milioane dolari. În toate ipotezele, cu excepţiunea celei dintâi, în 1954 disponibilităţile monetare întemeiate pe etalonul aur vor fi insuficiente şi o scădere a preţurilor şi mai accentuată e uşor de prevăzut.

Dacă Banca Naţională a României şi-ar fi dat seama de aceste realităţi, ar fi inaugurat o altă politică monetară şi de credite, deşi efectele ei asupra stabilităţii generale a preţurilor ar fi rămas în funcţiune de o acţiune concertată a principalelor ţări cu etalon aur.

„Presupunând că producţia mondială creşte cu 3% pe an şi că rezervele de aur monetar ale tuturor ţărilor cu etalon aur cresc în aceeaş proporţie, nivelul general al preţurilor nu rămâne stabil numai dacă fiecare membru al marei colectivităţi de State cu etalon de aur întemeiază efectiv, pe rezervele de aur de cari dispune şi pe cele de cari va putea dispune în viitor, un sistem raţional al circulaţiei monetare şi de credit potrivit, ţinându-se seama de gradul de dezvoltare al organizaţiei de credit în fiecare ţară, luată în particular. În măsura în care o ţară nu se conformează acestei reguli, privează totalitatea ţărilor cu etalon aur de suplimentul în monetă şi în credit de care acestea au nevoie pentru a schimbă produsele lor mărite şi, prinurmăre, contribuie la sporirea valorii aurului, adecă la provocarea scăderii nivelului general al preţurilor mărfurilor. Aurul care, în aceste împrejurări, nu a putut servi la întemeierea unui sistem monetar potrivit, încetează de a jucă un rol monetar, nu numai în dauna ţării responsabile, ci a tuturor naţiunilor cari au adoptat etalonul aur. Constatăm, cu surprindere că mulţi oameni persistă încă a crede, că o ţară, prin faptul adoptării etalonului aur, se găseşte într'o situaţie independentă şi că se poate bucură de avantajele astfel câştigate, fără să-şi asume şi obligaţiuni. Cu greu se întreveđe adevărul, că adop-

tând etalonul aur, lumea civilizată s'a constituit irevocabil în una din cele mai mari asociații internaționale, cum n'a cunoscut istoria, că această asociație, conferind avantajii fiecărui asociat, îi impune și datorii imperioase, și că orice transgresiune (din partea unui asociat lezează interesele tuturor celorlalți¹⁾).

Toate discuțiunile asupra aurului ca etalon monetar și a distribuției aurului se grupează în jurul unei probleme vaste și fundamentale: *stabilizarea prețurilor mondiale*. Prețurile călăuzesc destinele umanității și îndrumă evoluția economică a universului din zilele noastre. Stabilitatea și echilibrul prețurilor dintre diferitele ramuri ale producției pot rupe lanțurile rușinoase ale iobăgiei moderne și pot crea legături echitabile de solidaritate între oameni și națiuni.

Nivelul general al prețurilor din diferitele țări, întemeiat pe indicele de gros al prețurilor — cari nu sunt cifre absolute ci raportate la un an de bază $X=100$ — nu se poate uniformiza. Nivelul general al prețurilor în lăuntrul fiecărei țări și pe piața mondială se poate însă stabiliza pe anumite perioade cu ușoare fluctuațiuni, dacă se eliminează instabilitatea puterii de cumpărare a aurului.

Ritmul producției și al bunei stări colective nu poate fi împiedecat de aurul monetar, de fetișul moștenit, incapabil să-și îndeplinească rolul de slujitor al omenirii²⁾. Sistemul etalonului aur trebuie revizuit.

Concluzii:

Politica monetară trebuie să aibă în vedere stabilitatea prețurilor, urmărită și de armonizarea cursului schimburilor valutare.

Stabilizarea leului n'a realizat prevederile legiitorului de a menține constant nivelul prețurilor, a schimburilor valutare și de a scădea dobânzile.

Statul și Banca Națională n'au luat nici o măsură pentru a neutraliza sau a ușura pierderile suferite de economia națională prin scăderea catastrofală a prețurilor și prin stag-

¹⁾ Henry Strakosch, *Conséquences économiques des changements de valeur de l'or*, Documents sélectionnés soumis à la Délégation de l'or du Comité financier, 1950, pag. 24.

²⁾ Cf. G. Boris, *op. cit.* Conclusion.

narea schimbului de mărfuri, a capitalurilor flotante, cu străinătatea.

Stabilitatea prețurilor mondiale e problema fundamentală a veacului nostru.

Etalonul monetar. Legea monetară din 1929 spune în art. 5: „Biletele Băncii Naționale sunt convertibile la purtător și la vedere, la sediul central al Băncii și la alegerea acesteia, fie în monete de aur având curs legal, fie în lingouri de aur, fie în devize străine convertibile în aur“.

„Banca asigură convertibilitatea biletelor fără a limita cantitatea, totuși nimeni nu-i poate prezenta spre rambursare mai puțin de 100.000 lei deodată“.

Art. 4. „Banca Națională este ținută să aibă o acoperire în aur sau devize libelate în monete convertibile în mod legal și practic în aur exportabil, egal cu cel puțin 35% din suma totală a angajamentelor la vedere. Cel puțin 25% din angajamentele sale la vedere trebuie să fie acoperite cu aur în casă sau în depozit liber în străinătate“. Devizele sunt deci limitate la cel puțin 10%.

Am citat aceste dispoziții ale Legii monetare pentru a arăta puterea Statului în materie monetară. El este creatorul monetei și mandatarul dreptului regalian de a reglementa sistemul monetar, care stabilește instrumentul de schimb și de măsură al valorilor. În Constituție se spune laconic, art. 88: „El (Regele) are dreptul de a bate monedă conform unei legi speciale“. Jurisprudența în materie monetară e destul de săracă¹⁾.

¹⁾ Fr. Geny, *Quelques observations sur le rôle et les pouvoirs de l'Etat en matière de monnaie et de papier-monnaie*. (Etude de droit public et de morale sociale) Extrait des *Mélanges Maurice Hauriou*, Sirey, Paris, 1929. Asupra drepturilor și datoriilor Statului în materie monetară... „on ne trouve, à peu près, aucun développement chez nos publicistes modernes“ (pag. 395). O lucrare specială, cu o bogată bibliografie, e a Profesorului Bertrand Nogaro, *Les principes fondamentaux du droit monétaire français*, Libr. Sirey, Paris, 1930. Aici se găsesc delușiri și asupra terminologiei *curs legal* și *curs forțat*.

Pentru cunoașterea teoriilor monetare cf. I. Bolgras, *Les théories monétaires allemandes contemporaines*, *Les Presses-Modernes*, Paris, 1930. N'am controlat tratatele de jurisprudență română în materie. Pentru specialiști indic următoarea bibliografie: F.-Ch. v. Savigny, *Le Droit des obligations* (Obligationenrecht) trad. C. Gérardin et P. Jozon, Paris, 1873. G. Jèze, *Cours de science des finances et de législation financière*. *Les Dépenses publiques*, *Théorie général sur le crédit public*, 6-e ed. 1922; Idem

Un *Statut monetar* ar trebui să fixeze drepturile și datoriile Statului și a organelor sale, ca să nu mai poată abuză de putere monetară ce o are, în baza căreia a decretat *cursul legal forțat* al unui bilet de bancă fără nici o valoare și fără garanție, ruinând averea publică și privată. În cercetarea noastră am învinuit Statul și Banca Națională a României de catastrofalele greșeli — atingând uneori hotarele inconștienței — în politica monetară, fiindcă, în concepția noastră, Banca Națională trebuie scoasă de sub influența Statului, trebuie să fie complet independentă, având chiar garanții constituționale, și deci, răspunzătoare de regimul instrumentului de schimb, de credit, al măsurii, și al acumulării de valori în economia națională și internațională. După experiența făcută, Statul nu mai poate rămâne „stăpânul monetei” și lăsat liber să facă, în baza dreptului de autoritate publică, împrumuturi forțate, prin inflațiuni de monetă hârtie, justificându-le cu necesități superioare naționale¹⁾. În vederea războaielor, Statul să-și creeze, din vreme, un tezaur de războiu, și să organizeze țara pentru războiu. Un Stat, conștient de destinul și de misiunea sa, nu se lasă surprins de evenimente și nici nu le așteptă cu brațele încrucișate, lăsându-se pradă fatalității oarbe și norocului șagalic.

Legea monetară din 1929 reintroduce etalonul aur. România e între cele din urmă țări care au legiferat restaurarea monetară, deși îndemnurile și prilejurile nu i-au lipsit.

La Technique du crédit publique, 6-e ed. 1925.— J. Wasilowski, *Contribution à l'étude de la valorisation dans le domaine du droit privé*, Varsovie, 1927. Poate se va găsi cineva să adune și bibliografia jurisprudenței românești, în vederea întocmirii unui *Statut monetar*. Toate statele membre ale S. N. ar trebui să aibă un *Statut montear* unitar.

¹⁾ Nu e admisibil nici un control strein impus la Banca Națională a României nu numai din punct de vedere al suvernității financiare, ci mai ales din punct de vedere politic. Statul român poate încheia alianțe cu puterile streine dar, nu se poate înfeuda nici uneia dintre ele. Interdependența financiară și acțiunea concertată nu e legată și de umilință.

Din prilejul ultimului împrumut, s'a practicat o teorie pe care o găsim formulată în *Argus* (11 Martie 1931): „Politica monetară a Statului e încredințată Băncii Naționale. Dar e, de fapt, o politică a guvernului. Banca Națională înfăptuiește politica monetară a guvernului”.

În cercetarea noastră se arată ce periculoasă și dăunătoare e această teorie, împotriva căreia ne ridicăm cu toată energia. Ne surprinde că e susținută tocmai de ziarul *Argus*, chemat să apere interesele economice ale țării. Completa independență a Băncii N., suportând răspunderi și sancțiuni, e singura apărare împotriva politiceii abuzive a Statului în materie monetară.

Cea dintâi „Conferință financiară internațională“, întrunită, la Bruxelles, în toamna anului 1920, recomandă tuturor țărilor întoarcerea la etalonul aur, cu toată opoziția economiștilor anglo-saxoni, cari proclamau falimentul aurului și recomandau „moneta dirijată“, întemeiată pe volumul creditului.

Conferința economică din Geneva, întrunită în primăvara anului 1922, a votat rezoluții categorice: Stabilizarea monetei în țările europene; cooperarea între băncile de emisiune; adoptarea aurului ca etalon comun; un sistem de compensații internaționale întemeiat pe „gold exchange standard“.

În aceeaș vreme, Comitetul Cunliffe studiază posibilitățile Angliei de a se întoarce la etalonul aur, pe care n'a reușit să-l realizeze decât în 1925, prin *Gold Standard Act*, pe baza parității dinainte de războiu. Orgoliul britanic de a nu lăsa lira să fie distanțată de parvenitul dolar a sacrificat producția schimbului monetar. Puterea de cumpărare a lirei e cu mult mai ridicată pe piața internațională decât în interior, ceea ce însemnează o primă la import și o frână pentru export. Anglia a restabilit echilibrul financiar, dar nu și echilibrul economic. În special industria engleză plătește prestigiul lirei¹⁾.

La noi, țară cu zăcăminte de aur, s'a dat, tot atunci, o luptă întezită pentru stabilizarea leului și întoarcerea la etalonul aur. În lucrarea *Productia*, am reprodus propunerile ce le făceam, încă în 1920, pentru crearea stocului de aur necesar emisiunilor Băncii Naționale. România, țară producătoare de aur, n'avea nici un motiv să întârzie cu stabilizarea și cu adoptarea etalonului aur. Totuș a realizat-o abia de doi ani. Explicația e una singură: ignoranța în materie monetară, ignoranță care nu și-a risipit încă toate șlepurile de umbre de pe pământul țării noastre plină de poeți financiari și de imitatori ai Franței.

Sistemele cari încearcă să dea monetei de aur o stabilitate relativă, sunt: 1. Etalonul aur propriu zis (*Gold Specie Standard*), care asigură nu numai acoperirea circulației fi-

¹⁾ André Siegfried, *La crise britannique au XX-e Siècle*, Colin, Paris, 1931, pag. 37 și urm.

ducie, ci și circulația liberă în formă de monedă. Azi circulația efectivă a monetei aur există numai în Statele Unite ale Americii și Elveția. Legea noastră monetară din 1929 o restrânge. Nimeni nu poate ridica aur dela Banca Națională decât cel puțin de 100.000 lei, adică un kg. aur. Banca Națională e liberă să plătească aurul fie în monedă, fie în lingouri, fie în devize străine convertibile în aur. 2. Alt sistem e *Gold Bullion Standard* sau etalonul aur-lingouri. Biletele nu sunt convertibile în monedă aur, ci în lingouri de aur. Acesta nu e propriu zis etalon aur, totuș câștigă teren din cauza insuficienței aurului. Legea noastră monetară adoptă și acest sistem, practicat de pildă de Anglia și Danemarca. 3. Cele mai multe țări au adoptat sistemul *Gold Exchange Standard*, etalonul aur de schimb, recomandat de conferința dela Geneva, în virtutea căruia băncile de emisiune schimbă biletele cu devize străine aur. Acest sistem suplinește lipsa stocului de aur. După cum vedem legea noastră monetară din 1929 cuprinde toate trei sistemele.

Reîntoarcerea monetelor la etalonul aur a fost precedată aproape în toate țările de o bancrută monetară, care a contribuit, în largă măsură, la cea mai cumplită criză mondială în viața omenirii și care n'a cruțat nici organismele economice și financiare cu o structură solidă ca Anglia și Statele Unite ale Americii. Statele cu o structură economică plătândă, ca cele agricole, sunt amenințate de o completă desorganizare și de robia economică, urmată de prăbușirea suveranității naționale. Acest dezechilibru economic profund a ridicat problema „Statelor Unite ale Europei“, ca o salvare de peire a continentului în care au ars neînterupt candelile civilizației umane.

Stabilizarea monetei cu etalon metalic, ca să fie efectivă ar trebui ca valoarea aurului să rămână invariabilă. Numai în acest caz moneda de aur ar fi o unitate de măsură fixă în raport cu schimbul dintre mărfuri, cum e metrul sau derivatul său kilogramul.

Aurul e, însă, și el o marfă supusă fluctuațiilor după legea cererii și a ofertei. Deaceea puterea de cumpărare a monetei aur e schimbătoare și a fost întotdeauna.

H. Strakosch ¹⁾, pentru a măsura puterea de cumpărare a aurului, a întocmit următorul tablou:

	Indicele <i>Economist</i> Prețul de gros al mărfurilor 1913 = 100	Puterea de cumpărare cores- punzătoare a aurului 1913 = 100
Sfârșitul lui Decembrie 1925	155,0	65,4
" " " 1926	145,1	68,9
" " " 1927	141,9	70,5
" " " 1928	136,5	73,3
" " " 1929	126,9	78,8
" " Martie 1930	119,4	83,8

Nivelul general al prețurilor a avut înclinări moderate dela 1925—1928, iar pe urmă scăderile amenință să se transforme într'o adevărată prăbușire.

Valoarea aurului s'a augmentat:

In cursul anului sfârșind în	1926	cu 5,4 %
" " " " "	1927	" 2,3 "
" " " " "	1928	" 4,0 "
" " " " "	1929	" 7,6 "
" " primului trimestru	1930	" 6,1 "
Adecă în perioada dela 1925—1930	cu 28 %	

Iluzia că moneda are o valoare fixă provine din intervenția Statului, care-i dă un nume: leu, franc, marcă, etc. Dacă i s'ar spune de toată lumea gram aur cum face Banca Reglementărilor Internaționale din Basel ²⁾, nu ar mai fi atâtă confuzii. Toți ar ști că Statul dă monetei nu o valoare, ci numele unei greutatei de aur, cu titlu liberator. Dacă, de pildă, la suta de lei de azi i s'ar zice gram aur sau numai *un aur* și tot așa la celelalte monete din alte țări, s'ar simplifică întreaga măiestrie a schimburilor valutare. Bugetele, bilanțurile, conturile, emisiunile și statisticile s'ar întocmi în *aur* și ar dispărea babilonia de astăzi. Gramul aur 9/10 adoptat ca monedă internațională, adecă de toate statele, și denumită *un aur*, în limba fiecărei națiuni, ar contribui la în-

¹⁾ Documents sélectionnés soumis à la délégation de l'or du c. f. 1930, pag. 21.

²⁾ Cf. Pierre Mendès-France, *La Banque Internationale*, Contribution à l'étude du problème des États-Unis d'Europe. Libr. Valois, Paris, 1930.

lăturarea multor speculațiuni și chiar la atenuarea crizelor economice¹⁾.

Aceeaș greutate de aur nu are o putere de cumpărare egală în toate țările.

Indicele prețurilor aur, la sfârșitul anului 1929, după *Anuarul Statistic al Societății Națiunilor*, eră următorul: în Statele Unite ale Americii —135; în Anglia —133; în Germania —154; în Elveția —159; în Olanda —155; în Franța —117; în Belgia —120; în Danemarca —146; în Italia —125; în Polonia —109; în Jugoslavia —94 (România lipsește din Anuar).

Pentru a face din monetă o unitate de măsură fixă²⁾, au propus abandonarea aurului ca etalon monetar, conside-

¹⁾ Un gram aur fin este egal cu 100 lei stabilizați, 0.287 livr. st., 16.96 fr. fr., 3,44 fr. elv. *Aurul*, ca unitate monetară europeană, dacă nu universală, ar fi destul de ușor de introdus. Livra sterlină, în loc de 7.322 gr., ar conține 10 gr. aur fin și ar fi egală cu 10 *aur*. Un *aur* sau *galben*, ca să păstrăm o denumire veche, ar fi subîmpărțit în 100 lei, franci, mărci, dinari, zloți, leva, etc. Monetele naționale s'ar păstră ca monete divizionare și ar fi bătute dintr'un aliaj metalic (argint, aluminium, cupru sau nichel, după alegere. Noi avem argint și-l putem întrebuiți fără a ne întoarce la bimetalism). S'ar putea bate monete *aur*, în piese de un *aur*, 5 *aur*, (500 lei), 10 *aur* (1000 lei). Biletele de bancă ar fi corespunzătoare și s'ar mai putea tipări eventual de 100 *aur* (10.000 lei, franci, etc.) și de 1000 *aur* (100.000 lei, franci, etc. = 1 kg. gr. aur). La noi această reformă monetară n'ar schimba, în esență, nimic și s'ar putea introduce cu începerea anului 1932, când se împlinesc cei trei ani prevăzuți în planul de stabilizare. Circulația noastră fiduciară ar trebui să fie de 600 milioane *aur* (adecă 60 miliarde lei de astăzi). Pentru acoperirea acestei circulațiuni, 35%, s'ar cere 210 milioane *aur* sau 210.000 kgr. aur. Banca Națională dispune de un stoc de aur (fără devize) de circa 10 miliarde lei adecă 100.000 kgr. aur. I-ar lipsi deci 110.000 kgr. aur, pe cari vom arăta cum și-i poate procura succesiv, fiindcă și circulația fiduciară va crește succesiv. Deodată cu *aurul*, ca monetă națională, s'ar introduce contabilitatea aur în această monetă și cei ce se joacă astăzi cu milioanele s'ar trezi la realitate.

Asupra monetei internaționale s'a scris mult în ultimul timp cf. Brocard, *op. cit.*, III, pag. 221 și 225 notele.

²⁾ Autorul legii de stabilizare din 1929, fostul Ministru de Finanțe d-l M. Popovici eră convins, că „șara are, în fine, un etalon fix al valorilor“ (scrisoarea d-lui M. Popovici către d-l Charles Rist, *Dreptatea* din 9 Februarie 1930). În discursul rostit la discuția generală a bugetului pe 1931, d-sa afirmă că moneta noastră „astăzi are o valoare fixă“. (*Dreptatea*, 2 Ianuarie 1931). Ce relativă e „valoarea fixă“ a tuturor monetelor stabilizate se poate vedea în cartea *L'illusion de la monnaie stable* de Irving Fisher, Payot, Paris, 1929, una dintre cele mai instructive lucrări, în care se arată rolul nefast al monetei instabile în economia mondială. Greutatea fixă de aur a dolarului nu e echivalentă cu o valoare fixă, căci dela 1865—1920 și-a împătrit valoarea pentru a reveni de unde a plecat (pag. 137). Variațiunile valorii dolarului reprezintă numai pentru Statele Unite ale Americii în curs de 6 ani, o pierdere de 50 milioane dolari. (pag. 138).—Asupra variațiunii valorii aurului în cursul veacurilor cf.

rându-l un sistem învechit¹⁾, care are la bază concepții primitive, și înlocuirea monetei aur cu monedă socială dirijată, întemeiată pe nivelul stabil al prețurilor și pe politica de scont a băncilor de emisiune.

Cea mai ingenioasă propunere e a lui Irving Fisher: în loc să varieze prețurile mărfurilor față de aceeași greutate de aur considerată ca unitate monetară, prețurile mărfurilor să rămână fixe și să varieze în plus sau minus greutatea de aur a monetei. Deși *moneda dirijată* e socotită ca falimentată de reprezentanții clasicismului economic, ea e singura spre care se îndreaptă privirile celor ce-și dau seama de urmările sociale ale fluctuațiilor provocate în domeniul valorilor de unitățile monetare.

Chrisolatarii, cari vor să salveze și interesele industriei aurifere, se străduiesc să reducă la minimum fluctuațiunile valorii aurului pentru a-l menține ca etalon monetar și pentru a elimina acest factor din variațiunea prețurilor.

După stabilizarea biletului de bancă față de aur, vor să stabilizeze valoarea aurului față de mărfuri, valoare care, după războiu, scăzuse cu 50—40% și care acum e într'o continuă urcare, din cauza reîntoarcerii tuturor țărilor la etalonul aur. Cererea scumpește valoarea aurului, adică îi mărește capacitatea de cumpărare. Urcarea prețului aurului provoacă o nouă fluctuațiune în nivelul prețurilor. După ce aurul își va redobândi în întregime puterea de cumpărare

Nitti, *Principes de science des finances*, Paris, 1928, I. pag. 77 sq.—I. Fisher, *Le pouvoir d'achat de la monnaie*, Paris, 1926, pag. 275 sq.—Reținem variațiunile din cursul secolului XIX. Baza, valoarea mijlocie a unei unități de metal fin între 1901—1914:

1800	235	1896	80
1850	107	1910	104
1875	148	1915	115

Date noi în *Rapport provisoire de la Délégation de l'or du c. f.* 1950. În special studiile d-lor G. Cassel și H. Kitchin.

¹⁾ Și prim-ministrul României d-l N. Iorga, într'un interview acordat lui *Manchester Guardian*, găsește că etalonul aur e învechit. „Soarta Europei depinde de ce va face capitalismul modern, de faptul dacă se va putea ridica la înălțimea situației și să dea un cuprins nou doctri- nelor vechi. Luați, de pildă, etalonul aur și vedeți cât e de învechit. Capitalismul modern trebuie să elaboreze idei noi și metode noi. Dacă nu va fi în stare să o facă, se va putea vorbi de pericolul galben“.

Adevărul, 29 Iulie, 1951.

pierdută se prevede că nu va rămâne nici atunci un etalon fix al valorilor.

Chrisolatarii își dau seama de acest pericol ce amenință etalonul aur. „Conferința financiară internațională“, întrunită la Bruxelles în 1920, declară că nu poate recomanda stabilizarea valorii aurului și orice încercare în această direcție nu crede că va da rezultate. „Conferința economică“ din Geneva, ținută în 1922, în baza diferitelor memorii și lucrări, propune o convenție internațională pentru a centraliza și coordona cererea de aur și, astfel, a evita variațiunile în puterea de cumpărare a aurului. De atunci, în sânul Societății Națiunilor, conferințele „Comitetului financiar“ se țin lanț. În cursul desbaterilor s'a cercetat și următoarea problemă interesantă: Ce raport există între puterea de producție a minelor de aur și între necesitățile mondiale ale băncilor de emisiune? Profesorul Cassel atrăsese de mult atențiunea asupra acestei probleme¹⁾, iar R. A. Lehfeldt în lucrarea sa *Restaurarea monetelor din lume*, propunea un sindicat al națiunilor, sub conducerea imperiului britanic, cel mai mare producător de aur, care să controleze și să repartizeze²⁾ producția metalului prețios, adoptat ca etalon monetar.

¹⁾ G. Cassel, *Das Geldproblem der Welt, Erste Denkschrift*, 1920, pg. 72 și urm. — *La monnaie et le change*, pag. 308.

²⁾ Asupra repartizării aurului vezi C. A. Pandelescu, *La répartition de l'or dans le monde après l'assainissement des monnaies européennes*, Libr. gen. de droit et de jurisprudence, Paris, 1928. Lucrarea dă o atențiune deosebită problemei monetare. După ancheta întreprinsă de Marcel Boreux.

Repartiția mondială a aurului

(după rezerva Băncilor de Emisiune la sfârșitul anului 1929),
în milioane de lei

Europa			
Franța	268.607	Norvegia	6.425
Anglia (Regat unit)	117.137	Cehoslovacia	6.096
Germania	92.260	Ungaria	4.778
Spania	81.541	Austria	5.954
Italia	44.977	Jugoslavia	2.906
Olanda	29.655	Bulgaria	1.648
Belgia	26.854	Portugalia	1.478
U. R. S. S.	24.218	Grecia	1.518
Elveția	18.946	Finlanda	1.518
Polonia	15.646	Letonia	824
Suedia	10.085	Lituania	659
România	9.912	Estonia	350
Danemarca	7.579		
		Total general	777.450

După reîntoarcerea la etalonul aur, insuficiența producției de aur provoacă insuficiența mijloacelor de plată, răirea monetei. Într'adevăr, în ultimii ani producția mondială de aur, după datele adunate de H. Kitchin ¹⁾, e următoarea:

Producția mondială de aur dela 1915—1929.

In milioane de livre st. uncia fină (51 gr. l) 84 sh. 11¹/₂ d.

	Total	Din care pentru usagiul monetar	Restul pentru arte industriale, apoi consumația în Indo- China și Egipt
1915	96,4	80,6	15,8
1916	95,5	68,1	25,4
1917	86,3	48,2	38,1
1918	79,0	64,9	14,1
1919	75,0	12,6	62,4
1920	69,0	46,5	22,5
1921	68,0	54,5	13,5
1922	65,5	20,6	44,9
1923	75,5	36,8	38,7
1924	81,0	12,3	68,7
1925	81,0	36,9	44,1
1926	82,0	50,4	31,6
1927	82,5	52,0	30,5
1928	83,5	50,1	33,4
1929 (est)	85,5	54,5	29,0

Producția de aur a urmat cererea. Dela 1925, când s'a adoptat etalonul aur de principalele țări, producția a început

Statele Unite	
America de Nord	642.525
Canada	24.877
America de Sud	
Argentina	66.724
Brazilia	24.712
Uruguai	11.205
Columbia	3.625
Peru	5.462
Venezuela	2.801
Bolivia	2.507
Chili	1.518
Paraguai	494
Ecvator	165
America Centrală și Cuba	
.	2.965

Asia	
Japonia	89.294
India	22.088
Ind. Olan.	9.226
Turcia	2.471
Filipine	4 4
Stab. Strânt	330

Africa	
Egiptul	3.130
Africa de Sud	7.745
Rest. Africei	530

Oceania	
Australia	14.665
Noua Zelandă	4.013
Total general	1.717.030

Argus, 22. IV. 1931.

Asupra distribuției aurului cf. documentele publicate de S. N.

¹⁾ H. Kitchin, *Production et consommation de l'or dans le passé et dans l'avenir*, S. de N. Rapport provisoire de la Délégation de l'or du c. f. 1930, pag. 57 și tabloul I, II și III.

să crească, dar n'a atins media antibelică de 95,9 mil. live. st. între 1910—1914. Cea mai mare producție de aur a fost în 1915.

Creșterea necesităților de aur e socotită la 2.8% pe an, pe care producția minelor de aur — după cum am văzut — nu poate satisface¹⁾.

„Delegațiunea aurului“ aleasă de Comitetul financiar al Societății Națiunilor, în primul său raport, constată și ea insuficiența stocurilor de aur, din care cauză nu se poate stabili nici prețul aurului și nu se pot sporî nici circulațiunile fiduciare necesare schimburilor de mărfuri. Delegațiunea pentru a înlesni circulația monetară face următoarele sugestii: 1) Menținerea și răspândirea *Gold Exchange Standard-ului*, pentru a evita punerea aurului în circulație și pentru a-l putea păstra numai în vederea asigurării convertibilității exterioare a biletelor, așa cum propusese de mult economistul J.-M. Keynes. 2) Substituirea monetelor divizionare prin bilete, chiar pentru micile fracțiuni. Noi nu avem nici un motiv să adoptăm acest sistem, fiind țară producătoare de metale. 3) Garantarea împotriva oricărui risc de confiscare a bunurilor din străinătate cari asigură convertibilitatea exterioară a biletelor. 4) Revizuirea statutelor Bancilor de emisiune, în sens mai liberal, în cece privește acoperirea cu aur metalic, fiindcă acoperirile din trecut imobilizau o cantitate prea mare de stoc metalic aur, care conform legii, nu eră disponibil și nu putea servi pentru reglementarea plăților și convertibilităților externe.

¹⁾ China, cu cele 400 milioane de locuitori, a rămas cu etalonul argint. Dacă va adopta și ea etalonul aur, insuficiența metalului galben va fi și mai accentuată. Metalul alb, de când a fost detronat de Europa, de Japonia, de India și de Indochina, ca etalon monetar, e în abundență. Prețul argintului din această cauză a scăzut catastrofal, dela 89½ d. uncia cât a fost în 1920 la 18½ în 1930. Din această cauză puterea de cumpărare a Chinei nu mai contează pe piața mondială. Deprecierea și abundența argintului e cauza sărăciei din China, după cum insuficiența și scumpirea aurului e pentru restul lumii. Problema argintului s'a discutat nu de mult în Washington și s'a propus convocarea—in cadrele S. N.—unei conferințe a argintului care să-l stabilizeze pentru a redeschide piața Imperiului Ceresc pe seama comerțului mondial. Noi am făcut o greșală că am eliminat argintul din monetele noastre divizionare. Prețul argintului la noi e fixat la 1393 lei kilogramul, cece revine la circa 72 kg. argin' 1 kgr. aur.

Delegațiunea stăruie asupra menținerii sistemului *Gold Exchange Standard*, fiindcă în vremea din urmă băncile de emisiune a multor țări (Germania, Franța, Italia, Belgia, etc.) abandonaseră etalonul aur de schimb și au transformat în aur efectiv devizele. Etalonul aur de schimb are inconveniente. Acelaș stoc de aur servește pentru două emisiuni de bilete, ceea ce în realitate constituie o inflațiune. Pe urmă restrânge autonomia financiară, întrucât convertibilitatea biletelor străine poate fi oricând suspendată. Etalonul aur de schimb suplinește, însă, insuficiența aurului.

Delegațiunea aurului recomandă și revizuirea Statutelor băncilor de emisiune.

În legătură cu această propunere, ținem să aducem aminte Băncii Naționale, care e așa de hobotnică în politica de credite, că întreaga ei organizație se întemeiază pe credit, pe creditul ce i-l acordă cetățenii, când îi primesc moneda hârtie, din care numai 35% e acoperită. Restul de 65% e credit. Hârtia monetă e o promisiune de plată, dar la un termen nedefinit, e o monetă marfă în espectativă¹⁾. Cetățenii, după experiența recentă, când pentru hârtia monetă de 100 lei în loc de 100 lei aur li s'a asigurat (prin legea de stabilizare), nu plătit efectiv, 5 lei aur vechi, ar avea și ei dreptul să refuze Băncii Naționale, creditul, fiindcă până acum nu au nici o *garanție*, că nu vor fi iarăși păcăliți. Aceste *garanții* trebuiesc luate în viitor, ca Banca Națională numai cu 2/3 din votul Corpurilor legiuitoare, să poată fi autorizată a sporî circulația fiduciară și, în acest caz, nu pe simple bonuri de tezaur, ci pe alte *garanții* reale.

Moneta este un bon tras asupra activului social²⁾ și Banca Națională ori Statul nu pot avea dreptul să abuzeze de ignoranța cetățenilor, sporind moneda hârtie și confiscând averea națională. Nici un caz de necesitate de stat și nici un drept de autoritate publică în materie de taxațiune, nu poate fi exercitat fără o frână și fără limite³⁾.

În *Statutul monetar* se vor prevedea aceste limite. Se

¹⁾ R. Gonnard, *op. cit.* pag. 35.

²⁾ Idem, *ibidem*, pag. 24.

³⁾ Suveranitatea Statului trebuie să se adapteze intereselor generale. Ea are deci o limită. Cf. Brocard, *op. cit.* III, pag. 361, nota.

vor prevedea și normele unei politici monetare raționale și concertate, asigurând băncii de emisiune libertatea necesară pentru adeziuni la un sistem monetar internațional.

În raportul al doilea delegațiunea aurului spune: „e de dorit ca autoritățile monetare să fie investite cu puterile necesare cari să le permită a urmări o politică de credit cerută de împrejurări“.

Refacerea economică a României atârână de politica de credite ce o va urmări Banca Națională. Revenim asupra acestei politici de credit, care într-o țară agricolă, cum e a noastră, e temelia întregii construcții a Statului.

Am accentuat completa independență a institutului nostru de emisiune și nu ne gândim că această politică să-i fie dictată sau impusă de cineva. Trebuie să și-o impună singură, fiindcă principala ei misiune, este, pe lângă apărarea și procurarea unității de măsură a valorilor, să conducă piața financiară printr-o politică de credite, care să facă rentabilă producția și să permită acumularea de noi capitaluri. Creditul a devenit o marfă — cum spune un autor — și finanța nu este altceva decât comerțul de credit. O economie monetară sub un regim capitalist nu se poate închipui fără economia de credit.

Primul pas pe care trebuie să-l facă Banca Națională în politica de credite este reducerea simțitoare a reescontului, ca să respire întreaga economie a țării roasă de cancerul dobânzilor uzurare.

Reducerea dobânzilor legale trebuie să le facă întâi Statul deodată cu votarea legii cametei. Prin reducerea dobânzilor nu ar suferi marile instituturi financiare, ci numai măruntele băncuțe, cari aleargă după depozite, ca să speculeze mizeria obștească. Acestea sunt lipitorile satelor¹⁾. Dobânzile pe cari le plătește azi poporul nostru băncilor sunt mai grele decât toate angaralele din vremea Fanarioșilor.

Dobânda legală trebuie să fie egală cu dobânda efectelor de stat, în nici un caz nu poate întrece scontul Băncii

¹⁾ Legea cametei s'a votat de Corpurile legiuitoare la sfârșitul lui Martie 1931, fără să rezolve integral problema. În sesiunea Iunie—Iulie 1931, guvernul Iorga a revizuit-o, fixând dobânda la 15%, independent de scontul Băncii Naționale. A făcut o greșală.

Naționale. Dobânda încasată de bănci, împreună cu comisiunile și alte taxe sub orice titlu, nu poate fi mai mare decât îndoitul scontului Băncii Naționale, sub regimul actual al impozitelor, iar dacă cotele de impunere vor scădea, o dobândă 2% peste scontul Băncii Naționale, o cea normală.

Nu ne atingem de elasticitatea scontului Băncii Naționale, fiindcă știm importanța lui. Această elasticitate nu poate fi determinată, însă, nici de politica de dividende a acționarilor Băncii Naționale, nici de sporirea fondurilor ei de rezervă și nici de investițiunile de lux, ci numai de situația pieții financiare interne și externe. Impotriva politicii de scont abuzive a Băncii Naționale trebuiesc prevăzute sancțiuni în „Statutul monetar“, fiindcă Institutul de emisiune e numai concesionarul unui „drept regaliant“ al Statului. Dacă Băncii Naționale i se asigură completă libertate de acțiune în politica monetară, trebuie să suporte răspunderi și sancțiuni, când abuzează de această libertate sau greșește. A pune în sarcina Statului greșelile săvârșite e foarte comod, cum a fost cazul cu portofoliul de 7 miliarde lei din prilejul stabilizării. Asemenea cazuri nu se mai pot repeta.

Banca Națională, în raportul său către adunarea generală din 1930, susține că „taxa scontului este regulatorul intrării și ieșirii devizelor din țară“ și că între urcarea taxei scontului și dobânzile comerciale nu este nici o legătură, întrucât din „totalul capitalurilor proprii și depunerilor băncilor din țară, portofoliul lor la Banca Națională a României nu reprezintă decât 20% din acest total“. Această argumentare nu poate justifica rigiditatea taxei scontului¹⁾.

În timpul din urmă se cere stăruitor Băncii Naționale a României să reducă taxa de scont și să sprijinească economia națională printr'o politică de credit mai largă, ceea ce cerem și noi. Apărătorii Băncii Naționale susțin că acești solicitanți vreau să o abată dela funcțiunea ei firească de bancă de circulație și să o prefacă într'o bancă de investițiuni, si-

¹⁾ În raportul B. N. către adunarea generală din 1931 se spune: „Taxa actuală nu jenează transacțiunile, după cum o dovedesc disponibilitățile de numerar și de credit ale băncilor“ (pag. 5). Taxa urcată a reescontului în realitate împiedecă producțiunea și comerțul. Interesele economice și bugetare ale țării se sacrifică pe altarul politicii monetare.

lind-o să consimtă a acordă credite pe termen lung, cari să servească întreprinderilor drept capital de fondare.

Concepția și argumentarea apărătorilor Băncii Naționale e injustă și greșită.

Rolul băncilor de emisiune e asigurarea circulației bunurilor, prin instrumentul de schimb, deci principala lor misiune e politica de credit și, în vederea acestui scop, se stabilesc înțelegeri tot mai strânse între băncile de emisiune și chiar între „Banca Reglementărilor Internaționale”. Banca Națională a României a și modificat art. 20 din Statute în vederea unor astfel de operațiuni.

Printr'o nouă politică de credite nu înțelege nimeni să angajeze Banca Națională direct în operațiuni de investițiuni, ci să reesconteze portofoliul întreprinderilor fie direct fie prin intermediul Băncilor comerciale, a Creditului Industrial, după ce acesta din urmă va fi reorganizat și pus pe alte baze sau a Creditului Agricol, care e vorba să ia ființă, sau a Institutului de finanțare a regiilor publice.

Nu-i cere nimeni Băncii Naționale să facă o nouă inflațiune în formă de credite, ci să normalizeze creditul, luând toate măsurile pentru garantarea operațiunilor și pentru acoperirea angajamentelor sale.

Numai printr'o nouă politică de credit în vederea producției poate să ajungă Banca Națională la o adevărată stabilizare a monetei și la normalizarea circulației fiduciare¹⁾.

Refacerea economiei naționale a României trebuie să înceapă cu refacerea economiei sale monetare.

Temelia refacerii economiei monetare e aurul.

Cu ajutorul mijloacelor tehnice moderne, mai ales în unele ramuri ale industriei, producția e ilimitată. Posibilitățile de credit nu țin pas cu posibilitățile procesului de producție. Creditul e limitat de o frână, de cantitatea aurului disponibil. Creșterea bogăției cu ajutorul creditului rămâne deci în funcțiune de stocul metalic. Substitudele monetei uzur-

¹⁾ În raportul B. N. către adunarea generală din 1931 se afirmă: „Greutățile actuale nu sunt datorite lipsei de numerar” (pag. 5). Banca Națională a României, hotărît, trăește în nori. — D-I C. Argetoianu, într'un memoriu școlăresc, adresat Coroanei, publicat în *Epoca*, cerea sprirea circulației monetare. Suntem curioși cum își va răscumpără promisiunea ca Ministru de Finanțe.

pează numai în aparență rolul monetei metalice. Normalizarea creditului asupra căruia stăruim, atârnă de aur, deaceia spuneam că temelia refacerii economice e aurul.

România e cea mai mare producătoare de aur din Europa, deși exploatarea din ultimii 10 ani nu a fost sistematică. Iată tabloul¹⁾ producției de aur fin, pe ultimii 10 ani, în kg.

1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
707	1104	1557	1542	1511	1245	1751	2006	1809	2215

În total în 10 ani, s'a extras din minele noastre 14.805 kg. aur fin. Producția minelor noastre a fost în continuă creștere și organizată pe alte baze, ea s'ar putea triplă și quadruplă ca să ajungă la 8—10.000 kgr. anual²⁾, și în curs de 10 ani să putem avea la dispoziție cantitatea de 100—120.000 kg. aur fin, cantitatea care ne lipsește pentru a dubla și normaliza circulația fiduciară de astăzi. Dacă propunerea ce am făcut-o în lucrarea noastră *Producția s'ar fi luat în seamă*, azi am fi avut o producție cu mult mai ridicată și n'am fi nevoiți să importăm aurul din străinătate, plătindu-l cu devize, pe cari le-am fi întrebuințat și le-am putea întrebuința numai pentru anuitățile datoriilor externe, profitând, bineînțeles, și de variațiunea prețului aurului în străinătate.

Dar noi, când avem cheia pentru soluția politiceii monetare în țară, o căutăm peste graniță, cerșind împrumuturi de consumație bugetară și compromițând creditul țării.

Noi putem înlătura insuficiența aurului prin exploatarea mai intensivă a zăcămintelor noastre aurifere.

S'ar concesiona minele și instalațiunile Statului unei singure sau mai multor societăți românești existente, cari s'ar angaja să găsească în țară sau străinătate capitalul necesar pentru investițiuni în vederea sporirii producției. Banca Națională le-ar deschide credite suficiente numai pentru fondul de rulment, credite garantate prin producție. N'ar face deci nici o investiție, ci o operațiune pur financiară. Întreaga producție ar fi cumpărată de Banca Națională pe prețul mondial, fără nici o reținere. La prețul mondial ar mai adăoga 1% pentru crea-

¹⁾ Vezi Buletinul Statistic al României Nr. 3 Iulie—Septembrie 1930, pag. 21.

²⁾ A. P. Ianculescu, *Les richesses minières de la nouvelle Roumanie*. Gamber, Paris, 1928, pag. 242-3.

rea unui fond de prospecțiuni. Statului, în schimbul concesiunii, i s'ar da o redevență din brut, pe care Statul n'ar văr-sa-o Băncii Naționale, ci ar destina-o pentru începutul constituirii tezaurului de războiu. Pentru a mări rentabilitatea exploatării minelor, Banca Națională ar întrebuiți și argintul, în aliaj cu alt metal, pentru moneda divizionară, fără să stabilească nici un raport între aur și argint.

Amănuntele organizației acestor exploatări nu pot fi în-sirate aici. Ele sunt cuprinse într'un proiect de lege special ca urmare a „Statutului monetar“, cari împreună alcătuiesc noua reformă monetară.

Prin aceste exploatări regiunile din Munții Apuseni, cele mai sărace, ar deveni iar înfloritoare. Economia națională ar profita, Banca Națională și-ar creia stocul metalic de aur de care are nevoie, ar sporî încrederea internă și externă în moneta românească și ar mări volumul circulației fiduciare și ar repara injustiția ce s'a săvârșit în curs de zece ani.

Populația din regiunile exploatărilor aurifere și-ar ridică nivelul de viață, și-ar sporî capacitatea de cumpărare și de consumație.

Chiar după satisfacerea tuturor nevoilor interne de aur, exploatările miniere ale aurului n'ar fi amenințate de lipsa de deșeuri, fiindcă, după toate prevederile și socotelile ome-nești, cererea metalului prețios va fi greu satisfăcută de ofertă.

De încheiere amintim, că tot așa de important ca etalonul metalic e și etalonul încrederii. Valoarea unității moneta-re e în funcție de bogăția unei țări, de balanța ei comercială și de puterea ei de cumpărare, dar și de încrederea ce o are în ea publicul. Încrederea în moneta și în banca de emi-siune, îndeamnă la producție și la economii, la crearea de noi capitaluri, necesare unei țări în avânt spre progres.

Concluziuni:

România, ca și celelalte țări europene, e lipsită de un statut monetar, care să reglementeze drepturile, datoriile și li-mitele puterii de Stat în materie monetară.

România a revenit printre cele din urmă țări la etalonul aur, deși e fără producătoare de aur.

România trebuie să facă uz de sistemul Gold Exchange Standard, care-i permite să sporească circulația fiduciară

până când își va creà stocul de aur necesar unei circulațiuni fiduciare normale.

Moneta cu etalon aur nu e o unitate de măsură fixă și nu va fi până când nu se va stabilizà prețul aurului prin relementarea producției și vânzării aurului din partea unui sindicat internațional.

Propunem introducerea monetei denumită *aur*, conținând un gram aur fin 9/10, în toate țările europene, păstrând actualele monete naționale ca subdiviziuni ale *aurului*. Denumirea *aur* ar fi și o garanție, că băncile de emisiune nu vor mai putea devalorizà moneda prin inflațiunea biletelor fără acoperire.

Insuficiența producției de aur provoacă răriria monetei cu etalon aur, care are ca urmare scăderea puterii de cumpărare a consumatorilor și scăderea generală a prețurilor.

România își poate procura stocul de aur necesar circulației sale fiduciare prin sporirea exploatării minelor de pe teritoriul propriu, rezervând devizele numai pentru plata anuităților datoriei externe.

În România, trebuie restabilită încrederea publicului în moneda națională prin garanții legale, că nu se va mai repeta inflațiunea, iar păgubiților cari au subscris la origine efecte de Stat în lei aur, trebuie să li se dea o compensație. Între aceste efecte de Stat va intra și renta împrumutării, care constituie cea mai mare injustiție.

Soluțiuni.

Expunerile de până acum le putem rezumà în câteva cuvinte.

Statul și organele sale, în cei 10 ani din urmă, au avut o politică monetară greșită și abuzivă, care, conștient sau inconștient, au risipit în vânt o imensă avere națională și au confiscat, în beneficiul finanțelor publice, o mare parte a bunurilor private. Cu toate acestea, finanțele publice nu au fost consolidate. În interiorul țării au recurs la o fiscalitate excesivă, iar peste frontieră la împrumuturi externe cari grevează datoria publică cu peste 5½ miliarde lei vechi aur. Bugetele, la sfârșitul celor 10 ani, sunt deficitare, contri-

buabilii insolvabili și întreg organismul de stat paralizat în funcțiunile sale vitale

Opera politicii monetare e deci secătuirea economiei publice și private, slăbirea procesului de producție și relațiunile de schimb cu străinătatea anormale. La aceasta din urmă a contribuit, bine înțeles, și criza mondială și dumpingul rusesc din 1950.

Greșelile și abuzurile din trecut ne indică soluțiile.

Înainte de a le formulă sunt necesare câteva lămuriri.

Soluțiunile problemei monetare fac parte din întreg programul de refacere al țării. Ele trebuiesc, deci, coordonate și întregite cu soluțiile ce le propunem în toate ramurile de activitate ale economiei publice și private. Soluțiile parțiale nu duc la rezultatele dorite.

Acest program de refacere e conceput pe o perioadă mai lungă, a cărei durată nu se poate prevedea, fiindcă pot interveni factori, ce răstoarnă socotelile omenești.

Programele, ori cât de strălucite și de ispititoare pe hârtie, nu refac o țară. Cei ce o refac sunt oamenii de ispravă, energiile umane. Aceste energii au nevoie, însă, de un îndemn, de o îndrumare, de o instrunare și, mai ales, de o forță ce coordonează și armonizează munca desfășurată în diversele ramuri de activitate. Un consiliu economic restrâns ar putea fi această forță. El ar supraveghea și controla, an cu an, executarea metodică și consecventă a programului până la realizarea lui, care țintește: refacerea și înflorirea economică a țării.

In soluțiile ce le dăm, urmărim sporirea capacității de consumație înlăuntrul țării, cu alte cuvinte ridicarea nivelului de viață al populației.

Aceasta e temelia pe care trebuie să se reazime orice unitate economică sănătoasă.

Relațiunile de schimb cu străinătatea, când târgul internațional e vitreg cu produsele naționale, cum este acum, trebuiesc reduse la strictul necesar și astfel reglementate ca să tulbure cât mai puțin posibil târgul din interiorul țării. Prișosul muncii naționale, destinat comerțului exterior, trebuie să aibă la bază o astfel de organizație economică, încât să poată aștepta conjuncturile favorabile, fără să sguddie până

în temelii gospodăria țării sau chiar să poată da lupte cu cei ce se dedau la dumpinguri ori recurg la alte mijloace de concurență.

Cum, după toate probabilitățile, relațiunile de schimb internaționale nu se vor normaliza decât după o perioadă de adaptare la noile condiții de viață economică, a cărei durată nu se poate prevedea, fiecare unitate economică trebuie să conteze, o serie de ani, cu balanțe comerciale și cu balanțe de plăți deficitare, deși, prin înțelegeri de compensațiuni parțiale și regionale, deficitele se vor putea diminua sau chiar înlătură.

Dacă ritmul vieții comerciale internaționale s'ar intensifica și dacă schimbul de mărfuri ar reintră în normal, unitățile economice, deci și România, n'ar putea decât să câștige și întreg procesul lor de refacere ar urma un tempo mai accelerat.

Politica națională a unităților economice nu exclude nici realizarea, în anumite condițiuni, a Paneuropei, care se debate în sânul Societății Națiunilor, deși noi stăruim pentru „Statele Unite ale Orientului“.

În soluțiile ce le dăm nu contăm, dar nu excludem împrumutul extern. Înțelegem un mare împrumut extern de 200.000 kgr. aur în devize, pe care l-am replăti tot în aur și l-am garantă cu exploatarea zăcămintelor noastre aurifere. Împrumuturile mici cum se discută astăzi, chiar dacă s'ar realiza, compromit numai creditul țării și nu ne scot din impas¹⁾. Un împrumut mare de 50—60 miliarde lei actuali, deși ne-ar sporii datoria publică cu noi sarcini, ne-ar permite să atacăm programul refacerii cu realizări mai îndrăznețe. Asupra împrumutului extern vom reveni în capitolul II și III, în care ne vom ocupa de politica fiscală și de datoria publică.

După aceste lămuriri să trecem la soluțiile propriu zise.

Intreaga refacere a țării o întemeiem pe crearea, organizarea și reorganizarea întreprinderilor industriale, cari n'au nevoie de export, ca să înflorească.

În partea a treia a lucrării noastre, în care vom vorbi de politica industrială, vom stăruii și asupra principiilor ce

¹⁾ Împrumutul s'a încheiat la începutul anului 1931, la Paris, în condițiuni umilitoare, fără să ajute economia țării să respire.

ne călăuzesc și asupra realizărilor practice. La acest loc ne vom opri numai asupra ramurii industriale, care e în cea mai strânsă legătură cu politica monetară.

Din studiile publicate de Societatea Națiunilor rezultă că disponibilitățile zăcămintelor de aur azi cunoscute, sunt insuficiente pentru a satisface cererea de aur. Se publică studii amănunțite cu date statistice întocmite de specialiști, în cari se arată că producția de aur până la 1935 se va menține în jurul cifrei de 20 milioane de uncii, iar pe urmă va începe un declin care în anul 1940 se va sfârși cu o producție de 15 milioane de uncii. Descoperirile de noi zăcăminte aurifere sunt puțin probabile — deși nu sunt excluse mai ales în America de Sud — ceea ce face pe specialiști să se gândească la aurul mărilor, evaluat la 0,5 mgr. de tonă.

In aceste studii România nici nu e amintită, deși e cea mai mare producătoare de aur din Europa. E trecută la rubrica „autres pays“.

Zăcămintele de aur pe cari le avem, pentru politica noastră monetară, sunt însă de o importanță covârșitoare, căroră nu li s'a dat atențiunea cuvenită, fiindcă noi nu ne știm gospodări țara și nu suntem învățați să gândim cu capul nostru propriu. Primim consilieri străini, cari, după o independență financiară de o jumătate de veac, ne dau poze trimestriale, un fel de notă la purtare.

Minele noastre aurifere sunt cele din Munții Apuseni. Intreg ținutul dintre Vârful Caraciului, de lângă Brad, în linie dreaptă peste Stănița și Roșia până la Baia Arieșului și de acolo la Zlatna și Săcărâmb e plin de fire de aur, cari se exploatează de pe vremea Tracilor. Vechile spirale de aur își au origina în Ardeal, de unde — după Carl Schuchhardt¹⁾ — s'au răspândit spre Occident, spre Troia și Mycene, apoi dealungul coastei nordice a Mării Negre până în Caucaz. In vechea civilizație europeană, strălucita cultură tracă din regiunea dunăreană eră admirată chiar și de Grecii lui Homer.

¹⁾ *Alteuropa in seiner Kultur- und Stilentwicklung*, Verl. Karl I. Trübner, Strassburg u. Berlin, 1919, pag. 210—11.

Minele de aur din Ardeal au fost intermitent exploatare în cursul vremii. Cele mai frumoase pepite cu aur cristalizat, cari se pot vedeà în colecțiile mineralogice din lume, sunt din Roșia Munților Apuseni.

Una din preocupările noastre de căpetenie îndată după întregirea neamului ar fi trebuit să fie exploatarea acestor mine. Aurul munților vulcanici din inima Ardealului trebui să constituie temelia economiei noastre naționale. Din bună starea materială urmă să odrăslească avânturile spirituale pentru reînvierea și desăvârșirea vechei culturi dunărene a Tracilor.

Scriitorul acestor rânduri, de acum zece ani, a atras luarea aminte asupra industriei minelor de aur. Lui i se datorește că cele mai bine utilizate exploatări dela Brad au trecut în proprietatea *Soc. Mica*, căreia guvernele ce au urmat i-au făcut tot felul de neajunsuri, în loc să o încurajeze, prin sprijin oficial, spre a-și sporî și lărgi câmpul de activitate.

În ultima guvernare național-țărănistă, minele de aur s'au constituit într'o regie publică, dar nu au dat rezultatele așteptate ¹⁾.

Fără să intrăm în amănunte, indicăm soluția ducătoare la scop: *organizarea tuturor minelor de aur din Ardeal în una sau mai multe societăți pe acțiuni, a căror producție să o cumpere Banca Națională a României*, chiar când aurul românesc ar costă mai scump, decât cel străin.

Intensificarea producției de aur ar pune Banca Națională la adăpost de grijile insuficienței aurului din viitor și i-ar înlesni o acoperire metalică peste cea legală, cum trebuie să o aibă o bancă de emisiune într'o țară agricolă. Politica de credite pe termene lungi și cu o organizație economică plăpândă impune Băncii Naționale un stoc metalic până la 40—50%.

Punerea în valoare a regiunilor aurifere însemnează un real câștig pentru economia națională, chiar când rentabilitatea și înflorirea întreprinderilor ne-ar costă bani mai mulți. Toți acești bani ar rămâne în țară în loc să treacă peste gra-

¹⁾ Au și fost desființate de guvernul N. Iorga.

niță pentru cumpărarea aurului mai ieftin¹⁾). Când încurajăm cu tarife protecționiste atâtea întreprinderi industriale, în contul consumatorilor, putem încuraja și industria minelor de aur, care ar revărsa belșug într'o regiune în care se tânguie și azi, ca o muștrare, cântecul Moșilor:

Munții noștri aur poartă,
Noi cerșim din poartă'n poartă.

Cântecul Moșilor, azi, e al țării întregi.

Aurul Munților Apuseni e singurul care ne poate mântui din ghiarele crizei în care ne sbatem.

Intreg programul de refacere al țării ca să se realizeze, Banca Națională trebuie să inaugureze o nouă politică de credite.

Iar Banca Națională nu-și poate construi politica de credite, decât pe aur, pe aurul munților noștri.

Credem că am reușit să dovedim rătăcirile politicii monetare de zece ani împliniți și că, în viitor, Banca Națională nu va mai fi un azil al neputincioșilor, cari fac experiențe pe spina economiei naționale.

¹⁾ Adoptăm principiul cuprins în planul economic național: „In politica industrială, criteriul decisiv va fi realizarea maximului de venit național, indiferent dacă acest venit se concretizează sub forma de salarii, de venituri ale capitalului, de impozite sau altă formă“. Prin organizarea industriei minelor de aur s'ar spori venitul național și sub formă de salarii și sub formă de venituri ale capitalului indigen, Industria aurului fiind ocupația locuitorilor din Munții Apuseni, ar profita și aceștia.

CAPITOLUL II

POLITICA BUGETARĂ

Politica bugetară a oricărui Stat modern trebuie să fie călăuzită de două principii fundamentale:

1. Sarcinile fiscale să corespundă necesităților Statului, care e în continuă dezvoltare;

2. Sarcinile fiscale să tulbure cât mai puțin producția, circulația, repartiția și consumația bunurilor. Acest din urmă principiu se referă mai ales la impozitele indirecte.

În anii postbelici nu s'a ținut seama, în România, de nici unul din aceste principii. Sarcinile fiscale n'au corespuns necesităților Statului și au ruinat economia națională. Bugețele Statului au fost comprimate, deși sarcinile fiscale au fost excesive. În cercetarea noastră vom arăta că organizația de Stat, în toate domeniile, a regresat, deoarece datoria publică și cheltuelile inutile ce s'au făcut au consumat sumele ce ar fi putut servi la noi investiții și la întreținerea vechiului utilaj al serviciilor publice. Sarcinile fiscale au fost excesive în raport cu puterea contributivă a economiei private, întrucât diferitele categorii de dări îi luau până la 50% din venit și uneori atacau însuș capitalul avuției naționale.

Politica bugetară a României după războiu are să învingă dificultăți enorme, să acopere toate creditele de războiu, datoriile contractate după încheierea păcii pentru aprovizionarea țării secătuită de ocupația străină, să facă față cheltuelilor pentru organizarea noului Stat mărit, cu regimuri diferite și să-și apere și granițele primejduite dinspre Nistru și Tisa. Problema ce se puneă Ministerului de Finanțe eră nu numai greu de rezolvat, dar trecea peste facultățile de prevedere ale multor oameni politici, deprinși cu soluții împru-

mutate. Problema restaurării finanțelor publice nu trecea, însă, peste puterea națiunii. Dacă nu s'ar fi risipit averea națională cu desordinea monetară pe care am arătat-o în capitolul precedent, sarcinile fiscale nu ar fi avut repercusiuni așa de dezastruoase asupra economiei private și ele ar fi fost suportate cu mai multă ușurință, mai ales dacă prin împrumuturi externe consolidate s'ar fi repartizat pe o perioadă mai lungă de ani. Dreptatea ar fi cerut această măsură.

Greșelile din trecut, azi sunt greu de reparat. Dar începutul trebuie făcut conștient, energic și metodic, fără dibuiri și bâjbăeli empirice, cari nu îndreaptă nimic, ci numai încurcă situația.

Vom încerca să arătăm, în liniamente generale, politica financiară a Statului nostru în ultimii zece ani. Vom încerca să găsim pentru viitor norme de impuneri dictate de realitățile din țara românească, deosebite de ale altor țări.

Reformele financiare. Intregirea României cu provinciile liberate cerea o reformă fiscală unitară, întrucât după Unire aveam patru regimuri fiscale și patru organizații de administrații financiare puse sub controlul guvernelor provizorii ale provinciilor liberate.

Cea dintâi încercare de unificare financiară s'a făcut, în 1920, printr'un proiect de lege din inițiativă parlamentară, lucrat, la repezeală, de Prof. I. N. Angelescu, proiect care cuprinde: 1) impozitul cedular pe venitul special și impozitul unic progresiv pe venitul global; 2) impozitul asupra schimburilor de mărfuri, valori și servicii și asupra consumului de lux; 3) impozitul asupra plus-valutei imobiliare; 4) monopolul alcoolului; 5) monopolul zahărului; 6) impozitul excepțional progresiv pe capital; 7) proiect de lege asupra plății despăgubirilor de războiu, amortizării datoriei publice și ameliorării valutei naționale. Aceste proiecte de legi erau coplexitate de alte două: 1) impozitul asupra câștigurilor de războiu și 2) Monopolul desfacerii petrolului în interior¹⁾. Au-

¹⁾ Proiectul de lege privitor la comerțul produselor de petrol în România a fost depus de autorul acestor rânduri. Prof. I. N. Angelescu, în expunerea de motive a reformei sale financiare (pag. 12), afirmă că concepția de monopol din proiect a fost modificată, introducându-se dis-

torul proiectului, în expunerea de motive, spune: „am încurajat la sfârșitul războiului nostru o politică economică originală, nechibzuită, dezastruoasă“. Caracterizarea e actuală și în 1930. Nu vrem să intrăm în analiza acestei reforme financiare, fiindcă ea a rămas îngropată în arhiva Adunării deputaților.

A doua încercare a fost a d-lui N. Titulescu, în 1921, care a studiat legislația mondială pentru a înzestră România cu o reformă fiscală modernă. E interesant să reproducem câteva afirmațiuni din „Reforma contribuțiilor directe“, care a fost impusă de „dreptatea socială“, și anume: „impozitele noi nu sunt de loc exagerate, în raport cu trebuințele la cari, dacă nu ne hotărîm să facem față prin jertfe imediate, sacrificăm un viitor sigur și lung, unui prezent scurt și nesi-

poziții cari fac din lege o eroare financiară. Toate aceste afirmațiuni sunt gratuite și neîntemeiate.

O contribuție la biografia Prof. I. N. Angelescu. L-am cunoscut pe front, la Onești, unde discutam, împreună cu d-l I. Mihalache, necesitatea înființării partidului țărănesc. La București, l-am găsit director al comerțului. La stăruința mea, a declarat că se înscrie în „Liga Poporului“ și l-am prezentat d-lui General Averescu. Când am ajuns ministru, i-am incredințat secretariatul general împotriva intervențiilor potrivnice ale membrilor influenți din guvern. Ca secretar general, și-a exprimat dorința să intre în parlament. I-am făcut un loc în Banat. Mi se tânguia, însă, că nu-i sigur de reușită, necunoscând pe nimeni. Atunci i-am cedat locul meu dela Botoșani. A fost deci candidat de mine în două locuri. După ce a intrat în parlament mi-a întors spatele, par'că nici nu m'ar fi cunoscut și se îndeletnicea cu intrigi împotriva mea. După căderea partidului poporului dela putere a trecut la liberali, pe cari, de altfel, nu-i părăsise decât de formă, pentru un portofoliu ministerial, pe care nu l-a putut obține în guvernul Averescu din 1920—21. — Ca ministru am dat pentru palatul Academiei Comerciale opt milioane lei din sumele realizate din comisionul de 2%. Donația de sub Ministeriatul meu a fost desființată de Vintilă Brătianu, care, mai târziu, a plătit-o, totuși, cu țărăita. La inaugurarea palatului Academiei Comerciale nici nu m'a invitat, deși eră Rectorul Academiei și știa bine că fără donația făcută de mine nu s'ar fi clădit palatul din piața Catargiu. Și acest fost secretar general al meu a lăsat în urmă o frumoasă avere, a cărei origine nu o cunosc. — Eră un om cu știință de carte, dar cu suflet hain. Întrebuință știința ca să susțină teze ce se băteau în capete. A susținut falimentul aurului ca etalon monetar și revalorizarea leului legiferat de Vintilă Brătianu, în 1925. Știința eră la îndemâna intereselor sale personale. A fost tipul ariștilui prin orice mijloace, tip ce, din nenorocire, se întâlnește atât de des la noi. Eră de origine, dacă nu mă înșel, din Topoloveni, ridicat deci de jos, dar omenia o uitase în tinda casei dela țară, când a plecat la școlile înalte.

gur“ (pag. 205). Alta. „Va veni să sperăm, ziua când prosperitatea generală ne va permite să ușurăm sarcinile contribuabililor“ (ibidem). Tocmai contrariul e mai firesc.

Despre reformele financiare ale d-lui Titulescu, în lucrarea mea *Producția* scriam următoarele: „a fost o lovitură grea dată producției, prin cotele exagerate ce s’au fixat și prin sdruncinarea încrederii în dreptul de proprietate și în produsul muncii. Reforma financiară a d-lui Titulescu nu se preocupă decât de interesele fiscale ale Statului. Ea a lovit greu în averea acumulată, zguduind întreaga organizație capitalistă a țării. În loc să fi încurajat dezvoltarea capitalismului, legea urmărește o *nivelare a averilor*, care e un principiu de spoliere a democrației calicilor și invidioșilor neputincioși“ (pag. 103). Mențin și astăzi aceste păreri. Mai adaug, că reformele financiare ale d-lui Titulescu, oricât de savant concepute, nu corespundeau realităților românești.

A treia reformă financiară a fost a lui Vintilă Brătianu din 1923, care a revizuit opera d-lui Titulescu și care e în vigoare și astăzi. Cetățenii României o cunosc și o suportă cu toate consecințele ei.

Reforma financiară cuprinde următoarele legi: legea pentru unificarea contribuțiilor directe și a impozitului global pe venit; legea pensiilor, cu organizarea Cassei de pensuni; Statutul funcționarilor; tariful vamal; reorganizarea Băncii Naționale; legea băuturilor spirtoase; legea timbrului și de înregistrare; legea contabilității statului; legea cifrei de afaceri, etc.

Seria întreagă de legi fiscale nu se preocupă decât de sporirea veniturilor Statului, fără a ține seama dacă ele pot fi sau nu suportate de economia națională. Cu toată fiscalitatea excesivă, cheltuielile Statului, în curs de zece ani, au fost comprimate, iar, după zece ani, întreg bugetul ordinar a fost redus la limita „strictului necesar“. Așa că „viitorul sigur“ al d-lui N. Titulescu, după zece ani de „jertfe“, de jaf fiscal — zicem noi — e mai nesigur ca oricând. Construcțiile artificiale, oricât de savante, se răzbuună.

Concluziuni: *Reformele financiare nu s’au alcătuit ținând seama de realitățile țării românești. Fiscalitatea exce-*

sivă a tulburat economia națională, fără să corespundă necesităților Statului. După zece ani economia națională se sbate într'o cumplită criză, iar bugetul statului e redus la strictul necesar.

Bugetul pe anul 1931. Pentru a avea un rezim în analiza politiceii fiscale, vom plecà dela bugetul pe 1931. Trebuie să spunem din capul locului că bugetele diferitelor ministere și a bunurilor comercializate sunt o harababură. Nu e nici o normă, nici un sistem și nici o metodă în întocmirea lor. Lipsa de claritate îfi face impresia că e intenționată. Tainele labirintul bugetar, darnic pentru cei ce dețin firul Ariadnei, nu sunt pentru priceperea vulgului.

Veniturile caselor autonome și regiilor publice comerciale pe 1931 ¹⁾

1. Regia autonomă C. F. R.	Lei 11.748.600.000
2. Casa autonomă a monopolurilor	" 7.129.205.000
3. Regia autonomă P. T. T.	" 2.016.000.000
4. Casa generală de pensiuni	" 3.053.227.524
5. Casa autonomă pentru ocrotirea și ajut. pers. C. F. R.	" 778.600.000
6. " " a drumurilor de Stat	" 415.000.000
7. " " a porturilor și căilor de comunicație pe apă "	" 691.000.000
8. " " a pădurilor Statului	" 858.900.000
9. Administrația P. A. R. I. D.	" 175.700.000
10. Regia Publică a Monitorului Oficial	" 273.000.000
11. " " a conductelor de petrol ale Statului	" 218.000.000
12. " " a exploatărilor agricole și zootehnice	" 102.300.000
13. " " a redevențelor și impozitelor miniere	" 370.405.250
14. Oficiul național al colonizărilor	" 70.120.000
15. Regia penitenciarelor și institutelor de prevenție	" 15.000.000
16. " Băilor Herculane	" 9.910.000
17. " Ocna Sibiului	" 1.866.000
18. Casa autonomă a construcțiilor	" 36.374.200
19. Regiile publice comerciale din Ardeal	" 247.136.330
20. Regia autonomă a fondului sanitar și de ocrotire	" 60.000.000
Total Lei 27.251.543.304	
La cari dacă adăugăm bugetul net al Statului, minus produsul caselor autonome de	Lei 26.402.035.824
Avem un total de Lei 53.653.379.128	
Reducerea salariilor	" 3.426.000.000
Total general Lei 57.079.397.128	

¹⁾ Din veniturile caselor autonome și regiilor s'au scăzut subvențiunile cuprinse în bugetul Statului.

BUGETUL GENERAL AL STATULUI PE EXERCITIUL 1951

Dela 1 Ianuarie 1951 până la 31 Decembrie 1951

Cheltueli bugetare pe exercițiul 1951

Evaluarea veniturilor pe exercițiul 1951

VENITURI	Evaluări bugetare pe exercițiul 1951	C H E L T U E L I	Credite acordate pe exercițiul 1951
Impozite directe	9,310,000,000	Ministerul de Finanțe	12,289,590,039
a) Vămii	4,575,000,000	Ministerul de Interne	1,716,254,526
b) Taxe pe spirit și băuturi spirtoase	1,250,000,000	Ministerul de Justiție	1,314,876,270
c) Taxe pe alte artic. de consumație	2,589,960,546	Ministerul de Externe	262,140,000
d) Cifra de afaceri	2,000,000,000	Ministerul Agriculturii și Domeniilor	919,680,116
e) Spectacole	100,000,000	Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale	1,267,659,541
Timbru și înregistrare	4,150,000,000	Ministerul de Industrie și Comerț	405,028,771
Excedentele Caselor Autonome și Regiilor Publ. Comerc.	5,477,917,747	Ministerul Armatei	10,204,029,661
Exploatarea bunurilor Statului	850,585,674	Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor	131,897,420
Ministerul de Finanțe	767,500,522	Ministerul Instrucțiunii Publice și al Culetor	6,419,666,327
Ministerul de Interne	37,988,000	Președinția Consiliului de Miniștri	75,191,000
Ministerul de Justiție	146,950,000		
Ministerul de Externe	70,000,000		
Ministerul Agriculturii și Domeniilor	196,490,000		
Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale	24,262,476		
Ministerul de Industrie și Comerț	167,570,000		
Ministerul Armatei	124,269,532		
Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor	12,650,000		
Ministerul Instrucțiunii Publice și al Culetor	29,011,594		
Total	51,879,953,671	Total	55,005,953,671
Sumă rezultată din reducerea salariilor funcționarilor din Administrațiile Ministerelor, Caselor Autonome și Regiilor Publice Comerciale	5,426,000,000	Fond pentru deschideri de credite suplimentare și extra- ordinare	300,000,000
Total general	55,505,953,671	Total general *)	55,505,953,671

*) În cifra totală de 55.505.953.671 lei, se cuprinde și suma ce va rezultă din aplicarea curbei asupra salariilor funcționarilor din administrațiile Ministerelor, sumă care, prin stăte de salarii și ordonanțele de salarii, se va face venit la Stat.

Cu un program minimal de investiții bugetul normal al Statului ar trebui să fie circa 64 miliarde de lei hârtie sau 2 miliarde lei aur vechi, așa cum am arătat în capitolul I, când am vorbit de monetă și buget.

Nu știm de ce s'au scos Casele autonome și regiile publice din bugetul Statului, când deficitele lor grevează tot visteria publică.

De altfel întreaga tehnică bugetară ar trebui întocmită pe baza altor principii, după cum vom încerca să arătăm mai la vale.

Deocamdată pentru a avea o orientare sumară și impresionantă împărțim cheltuelile Statului în următoarele categorii:

Datoria publică	Lei 6.670.000.000
Apărarea națională	„ 10.204.029.661
Administrația civilă	„ 18.151.924.010
Casele autonome și regiile „	22.775.425.557

Din bugetul ordinar 50% e consumat de datoria publică și de apărarea națională, unde nu se pot face reduceri. Dimpotrivă anuitățile datoriei publice sporesc în fiecare an, iar apărarea națională cere mărirea cheltuelilor în vederea completării și perfecționării armamentelor și echipamentelor.

Reduceri importante se pot face în administrația civilă și casele autonome. Intreg mecanismul administrației de stat trebuie pus pe alte baze, trebuie raționalizat, eliminându-se birocrațismul leneș, incapabil și abuziv. Opera e grea, fiindcă guvernul ce s'ar hotărî să o facă va avea să lupte cu un obicei al pământului vechiu de secole. Dar fără reorganizarea administrației de Stat e cu neputință să ținem piept cu potopul de crize ce amenință să ne surpe temelile Statului. Raționalizarea trebuie introdusă întâi în administrațiile publice.

Din reducerile realizate la administrația civilă și casele autonome o parte a sumelor trebuie destinate investițiilor în lucrări publice, cari aproape n'au existat în cei zece ani ai României întregite. Statul care nu e în continuă desvoltare se desorganizează.

Concluziuni: *Bugetul real al României pe 1951 e în cifră rotundă de 57 miliarde de lei, deși e redus la strictul necesar. Dacă Statul ar fi avut în vedere un program minimal de investiții, bugetul s'ar urcă la 64 miliarde lei sau două*

miliarde lei aur vechiu. Disproporția dintre circulația fiduciară și bugetul real nu mai e nevoie să fie relevată; ea explică chinuitoarea criză în care se sbate țara.

Bilanțul de Stat. Acum când creditul țării este sdruncinat, credem că ar fi util să se introducă bilanțurile de Stat, în care să se treacă întreg activul și pasivul Statului, cu situațiuni recapitulative la sfârșitul exercițiului.

Sistemul bugetelor, cum se întocmesc astăzi, nu mai corespund exigențelor științei financiare și cerințelor gestiunii economice a Statului, care e într'o continuă sporire și care câștigă o importanță tot mai preponderentă.

După legea comercializării, o parte din bunurile Statului au o administrație autonomă, dar nicăiri n'am văzut un inventar al acestui patrimoniu obștesc, nici felul cum se administrează. În bugetele caselor autonome și a regiilor publice comerciale, nu se arată decât veniturile și cheltuelile, dar nu se face un bilanț, ca la societățile comerciale. Așă că nu se poate ști, dacă administrațiile autonome sunt în avantajul sau în desavantajul Statului. Vom reveni asupra caselor autonome și regiilor publice comerciale și vom arăta cum trebuiesc reorganizate.

Credem că trecându-se toate în bilanțul de Stat, după o metodă științifică și după contabilitatea în partidă dublă, ar înlesni înregistrarea gestiunii economice și financiare a Statului.

Dintre metodele și modelele după cari se întocmesc bilanțurile de Stat s'ar alege cel mai practic și mai potrivit cu statul nostru agrar¹⁾.

Regimul impozitelor. Când se stabilește regimul impozitelor, trebuiesc avute în vedere povețele științei financiare, dar și realitatea ce trebuie să suporte acest regim.

Din populația României de 18 milioane, marea majoritate — 15 milioane — e rurală, cu gospodării familiare aproape închise sau semicapitaliste, cari produc prea puțin pentru economia de schimb.

¹⁾ Indicăm C. Terrier, *Le bilan d'Etat*, Payot, Genève, 1828, care cuprinde și o bogată bibliografie.

Construcția fiscală a României trebuie să se razime pe această realitate. Toate străduințele de a moderniza regimul impozitelor, imitând alte state, nu pot da rezultate până când nu se schimbă caracterul rural al țării noastre. Agricultură țărănească nu suportă Statul modern clădit artificial în ultimii 50 de ani, iar economia urbană — cu cele trei milioane de locuitori — e prea slabă ca să ducă pe umerii ei sarcinile publice ce se cer de bugetul țării.

Dacă prin politica monetară greșită și abuzivă nu s'ar fi distrus 97% din capitalul mobilă și dacă reforma agrară n'ar fi ruinat capitalul funciar rural, întreaga economie privată nu ar fi ajuns în neputința de astăzi și ar fi făcut față mai ușor „jertfelor“ pe cari i le cereau finanțele publice. Deprecierea monetei și exproprierea forțată a pământului sunt cele două cauze primordiale ale crizei interne în care ne sbatem și care are o înrâurire dezastruoasă asupra întregii organizațiuni de stat.

Legea impozitelor de după războiu, deși în expunerea de motive se vorbește de justiția și de egalitatea fiscală și deși se susține, că izvoarele de venit ale statului trebuie să fie o urmare firească a propășirii generale, au inaugurat o politică fiscală de istovire și cu toate aceste prevederile bugetare pe 1931, e întrebare dacă se vor realiza.

Din analiza ce o vom face se va vedea că situația economică a țării cere o revizuire fundamentală a așezării impozitelor, ținând seama de realitățile românești.

Vom înșiră categoriile de impozite după bugetul pe 1931.

Impozite directe

	Prevederi 1931
1. Impozitul pe veniturile proprietăților agricole	Lei 1.425.000.000
2. " " " " " clădite	" 800.000.000
3. " asupra valorilor mobiliare	" 1.000.000.000
4. Cote de 3% asupra valorilor mobiliare (art. 72 din legea contr. dir.)	" 120.000.000
5. Impozitul pe venitul din comerț și industrie	" 1.600.000.000
6. Impozite pe salarii	" 2.000.000.000
7. " " venituri profesionale	" 500.000.000
8. " " venitul global	" 1.600.000.000
9. Altele	" 465.000.000
	Total Lei 9.510.000.000

Impozitul agricol în 1931 a fost scăzut numai cu 25 milioane lei față de 1930.

Dacă cercetăm natura proprietăților agricole, constatăm că marea proprietate deține 1.486.745 ha. din suprafața terenurilor arabile, iar restul de 11.525.664 ha. (88,58%) e al micii proprietăți, adică e proprietate țărănească, care nu lucrează în vederea profitului în sens capitalist. Venitul gospodăriei țărănești, care e un domeniu familiar aproape închis, cu tradiții conservatoare, se socotește de obicei la 1500 lei de ha. în medie, care devine impozabil. În situația de astăzi, atât exploatarea mării cât și ale micii proprietăți nu mai prezintă nici o rentabilitate și deci nici un venit, ca și exploatarea forestiere a pădurilor particulare, cari se taxează tot la impozitul agricol. Deaceia prevederile bugetare pe 1931 de lei 1.425.000.000, agricultura nu le mai poate plăti din venit, ci din fondul proprietății.

Impozitul pe venit într'un stat în care majoritatea covârșitoare a populației se îndeletnicește cu economia rurală, care diferă fundamental de economia capitalistă urbană, e o reformă nepotrivită. Într'o țară de plugari, fiscalitatea trebuie să ocrotească propășirea satelor prin reducerea la minimum a dărilor. Un impozit fix pe ha. și pe proprietățile clădite — dela 2 ha. în sus — credem că ar fi mai ușor suportat de locuitorii satelor, iar impozitul pe venit, în plus, să se aplice numai proprietăților dela 50 ha. în sus.

Majoritatea proprietarilor, 84,2%, au sub 5 ha. Aceasta e marea masă țărănească, pe care reazimă construcția modernă a Statului. Dela 5—50 ha. numărul proprietarilor e de 15,2%, iar peste 50 a. 0,6%. Prin urmare proprietarii cari pot avea un venit după proprietățile lor reprezintă abia 15,8% din totalitatea proprietarilor agricoli.

În criza actuală toate proprietățile agricole sunt deficitare, deci neimpozabile.

Pe ce venituri ale proprietăților agricole contează fiscul, când în bugetul pe 1931 le impune cu lei 1.425 milioane?

Dela intrarea în vigoare a reformei impozitelor, proprietățile agricole au plătit fiscului:

1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	Total
305	419	423	457	1.351	1.186	1.310	= 5.451 milioane lei hârtie

Dacă proprietățile până la 5 ha, cari au o suprafață totală de 6.280.995 ha, ar fi impuse cu 1 leu aur (=32.25) de hectar, ele ar plăti fiscoiului lei hârtie 142.526.024; iar cele dela 5 ha până la 50 ha, cu o suprafață totală de 5.312.542 ha, cu 2 lei aur de hectar, fiscoiul ar încasa 242.658.959 lei hârtie. Proprietățile agricole peste 50 ha, cu o suprafață totală de 2.810.927 ha, ar plăti 2 lei aur de ha, ceea ce ar da fiscoiului 181.504.791 lei hârtie, plus ar mai plăti 5% din venitul net, când îl au. La aceste proprietăți se poate vorbi de un venit.

S'ar reînființa deci impozitul funciar și s'ar completa cu impozitul pe venit. Categoriile de proprietate ar fi împărțite și după regiuni, fiindcă un ha de pământ arabil din Banat nu poate fi impus la fel cu hectarul dela munte.

Acest sistem ar putea aduce fiscoiului dela impozitul agricol, împreună cu pădurile, 800 milioane până la 1 miliard lei hârtie și ar înceta abuzurile ce se fac astăzi la sate. Fiecare plugar ar ști ce are de plătit.

Această reformă a impozitelor poate fi considerată retrogradă, dar se înșeală cei ce cred că au modernizat viața patriarhală a satelor noastre prin legea contribuțiilor pe venit. Le-au tulburat numai liniștea cu sbirii fiscali.

La fel trebuie revizuit impozitul pe venit din proprietățile clădite și venitul din industrie și comerț, precum și impozitul pe venitul global, micșorându-se cotele și făcându-se o nouă repartizare.

Intreaga lege a contribuțiilor directe trebuie pusă pe alte baze, care să corespundă economiei noastre naționale în curs de dezvoltare.

Dela intrarea în vigoare a legii contribuțiilor directe, s'au încasat următoarele impozite directe:

în milioane lei

<u>1923</u>	<u>1924</u>	<u>1925</u>	<u>1926</u>	<u>1927</u>	<u>1928</u>	<u>1929</u>
2.256	3.207	4.224	4.901	7.504	7.554	8.885

În șapte ani, sumele încasate de Stat ca impozite directe s'au împărțit. După prevederile pe 1931 sunt încincit mai mari decât înainte cu nouă ani. Acest spor de venituri ale fiscoiului n'a rezultat dintr'o prosperitate a economiei naționale sau dintr'o creștere a capacității de plată a contribuabililor,

ci dintr'o adevărată spoliațiune a cetățenilor năpăstuiți de cea mai cumplită criză din câte s'au abătut peste România contemporană.

După toate calculele ce s'au făcut, venitul potențial anual al avuției naționale, evaluată la circa 65 miliarde lei aur, variază între circa 160—170 miliarde lei hârtie. Venitul imposabil e de circa 70—80 miliarde lei din care bugetul Statului cheltuește aproape 50%. Cum, însă, rentabilitatea ramurilor de producție nu mai există decât excepțional, impozitele, în realitate, se incasează din avuția națională. Raportul care trebuie să existe între cheltuelile Statului și venitul național s'a rupt și astăzi se risipește însăș avuția națională.

Impozitele indirecte

Vămi	Lei 4.575.000.000
Taxe pe spirt și băuturi spirt.	„ 1.250.000.000
Taxe pe alte articole de consum	„ 2.589.960.546
Cifra de afaceri	„ 2.000.000.000
Spectacole	„ 100.000.000
Total	Lei 10.414.960.546

Vom urmări evaluările și încasările impozitelor indirecte dela 1923—1929.

în milioane lei

	<u>1923</u>	<u>1924</u>	<u>1925</u>	<u>1926</u>	<u>1927</u>	<u>1928</u>	<u>1929</u>
<u>Evaluări</u>	5.885	8.445	9.635	10.359	15.379	15.297	11.992
<u>Incasări</u>	8.193	11.241	10.668	12.907	14.888	10.974	10.859

Pe 1930 evaluările au fost de 13.606 milioane lei și încasările pe zece luni abia 7.597 milioane lei. Dela 1928—1929 deficitul impozitelor indirecte sunt de 5.456 milioane lei, la cari mai trebuie adăugate deficitul probabile de circa 3 miliarde lei pe 1930. Ceeace dovedește că economia națională nu mai suportă nici aceste dări.

Dintre veniturile impozitelor indirecte trebuie desființată cifra de afaceri, care a fost un impozit excepțional, și care astăzi tulbură viața economică.

La vămi s'a prevăzut, la export, 900 milioane lei, iar la import 5.800 milioane lei. Taxele de export urmează să fie desființate, iar politica tarifelor vamale nu mai poate fi lă-

sată în grija fiscului și nici nu poate fi călăuzită de nevoile bugetului. Protecționismul a fost adeseori dictat de necesitățile fiscale, în loc să fi avut în vedere numai interesele consumatorilor și ale industriilor sănătoase. Tarifele vamale în viitor nu pot fi întocmite de Ministerul de Finanțe, ci de Ministerul Industrii și Comerțului și de Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Ministerul de Finanțe trebuie să se mărginească numai la incasarea taxelor vamale.

Taxele pe spirit și pe băuturile spirtoase pot fi sporite prin monopolizarea acestui articol de consumație.

La alte articole, cum e de ex. zahărul, din care Statul incasează 45% din întreaga valoare a zahărului (1.700 milioane lei, după o producție de 12.000 vagoane), taxa de consumație trebuie scăzută, dacă nu desființată.

Impozitele directe și indirecte de astăzi de peste 20 miliarde, trebuiesc reduse la cel mult 15 miliarde lei.

Concluziuni: Veniturile de drept public ale Statului se rezimă pe o populație țărănească, cu o economie rurală patriarhală care nu poate suportă construcția artificială a Statului modern.

Politica fiscală de după războiul a României e o politică de istovire și de irosire a economiei și avuției naționale. Cheltuielile Statului nu sunt în raport cu venitul național, care a fost diminuat din cauza politicii monetare greșite, a fiscalității excesive și a crizei mondiale.

Legea contribuțiilor directe și legile contribuțiilor indirecte trebuiesc revizuite și acordate cu realitățile țării noastre. Veniturile de drept public ale României urmează să fie reduse la limita capacității contributive a gospodăriei naționale.

Casele autonome și regiile publice comerciale. Pe lângă veniturile de drept public, Statul mai are o serie de venituri de drept privat după bunurile sale mobiliare și imobiliare. Nu cunoaștem un inventar amănunțit al acestor bunuri și nu știm dacă el există¹⁾.

Deoarece veniturile de drept public ale Statului, în urma situației precare a economiei naționale, au un debit diminuat, Statul nu se poate gândi decât la sporirea venitu-

¹⁾ In *Darea de seamă asupra activității regiilor publice comerciale, regiilor mixte și concesiunilor*, Buc. 1950, pag. 12 se spune: „unele din aceste regii nu și-au alcătuit încă inventarele”.

rilor sale de drept privat. Aceasta e tendința, de altfel, în toate Statele moderne.

Deaceea, în special, veniturile caselor autonome și a regiilor publice comerciale trebuie să aibă de scop acoperirea unei bune părți din cheltuelile Statului. Altfel ele nu au nici o îndreptățire să existe. Regiile publice fără venituri trebuiesc desființate și menținute, sub controlul Statului, numai acelea cari sporesc, în fiecare an, veniturile bugetului general, din care trebuie să facă parte bugetele tuturor regiilor publice. În acest sens trebuie modificată „Legea pentru organizarea și administrarea pe baze comerciale a întreprinderilor și avuțiilor publice“ din 16 Martie 1929.

Regiile publice sunt o inovație care, principiar și din punct de vedere al politicii bugetare, nu se pot excepționa. Ele nici n'au avut vreme să se organizeze și să dea rezultatele în temeiul cărora s'ar putea formula o judecată asupra activității lor. Dealtfel, ca în orice întreprindere, oamenii ce sunt puși să o conducă îi dau viață. O parte din regiile publice s'au dat pe mâna unor oameni nu îndeajuns de pregătiți și lipsiți de râvna de a se devota intereselor obștești.

Impotriva regiilor publice s'au adus o serie de critici de oameni chemați și nechemăți, cari au căutat să descopere abuzurile și jafurile ce s'au săvârșit, înșirând adeseori cifre pe cari nu le-au priceput, deși unii dintre acești critici nu sunt simpli ziariști, ci foști înalți demnitari ai Statului.

Fără să ne facem apărătorii abuzurilor ce s'au săvârșit¹⁾, nu putem condamna principiul regiilor publice, fiindcă ele au încăput pe mâini nepricepute și lacome.

Dintre regiile publice sunt unele cari îndeplinesc servicii publice industriale — C. F. R., P. T. T. — dela cari nu se așteaptă nici un venit. Dacă prin organizarea și funcționarea lor promptă și ieftină promovează interesele economiei naționale, și-au îndeplinit misiunea.

Regiile publice trebuiesc încorporate în bugetul Statului, fiindcă veniturile de drept public nu se pot despărți de cele de drept privat. Unitatea bugetară nu poate fi știrbită de prin-

¹⁾ D-l deputat M. Ghelmegeanu, în discursul rostit cu ocazia rectificării bugetului pe 1931, a arătat la ce se reduc aceste abuzuri.

cipiul autonomiei financiare și administrative a regiilor publice. Nu e suficient să se introducă numai excedentele și subvențiile regiilor în bugetul general, ci întreaga lor gestiune. Numai așa bugetul general va fi o oglindă fidelă a activității Statului. În vederea acestui scop, regiile vor întocmi un bilanț tip și funcționarii lor nu vor putea fi retribuiți mai mult decât funcționarii Statului, iar membrilor din consiliile de administrație — în cele mai multe cazuri sinecuriști — li se vor limita jetoanele și participațiile la beneficiu.

Casele autonome și regiile publice, organizate pe aceste baze, sunt chemate să fie mântuitoare pentru veniturile bugetare ale Statului, care nu poate începe cu lichidarea patrimoniului național, ca să facă față cheltuelilor.

Inițierea unui institut special pentru finanțarea regiilor publice, credem că le-ar înlesni operațiunile și ar exercita un control mai sever asupra activității și gestiunii lor.

Portofoliul Băncii regiilor publice s'ar reescontă la Banca Națională, înlesnind acesteia din urmă normalizarea circulației fiduciare.

Rectificarea bugetului pe 1951. Facem un adaus cercetării noastre asupra bugetului, întrucât guvernul Iorga, la mijlocul anului, s'a hotărît să facă o reducere a cheltuelilor.

În situația economică mondială care a avut repercusiuni dezastruoase și asupra României, nu e de mirare, că prevederile finanțelor publice simt nevoia unei revizuiri. E probabil că nici aceste revizuirii nu vor corespunde realităților până la sfârșitul anului.

Am spus dela început că bugetul României, așa cum e întocmit, e un labirint și că nu redă situația reală a finanțelor publice. Expunerea de motive a proiectului de buget rectificat o confirmă. Recunoaște că însăși rectificarea este un simplu paliativ.

Echilibrarea bugetului pe 1951 și a bugetelor viitoare, guvernul de tehnicieni, prezidat de d-l N. Iorga, aveă să o obțină prin reducerea cheltuelilor, întrucât este o disproporție între regimul economic și cheltuelile publice.

Politica monetară și politica fiscală din cei din urmă zece ani se răzbună. Regimul impozitelor trebuie să fie revizuit, cheltuelile de Stat se comprimă, în lipsa veniturilor, și

întreaga organizație de Stat stagnează sau regresează în loc să fie într'o continuă dezvoltare.

A reduce cheltuelile și a paraliza funcțiunile esențiale ale vieții de Stat nu e nici o măiestrie și nu e nevoie de tehnicieni, înzestrați cu „un spirit realist robust“, ca să săvârșească o asemenea operă negativă.

Măiestria politicei finanțelor publice e să dai un „ritm nou“ ascendent vieții de Stat și economiei țării, găsiind izvoarele de venit în cadrele realităților date. Pentru deslegarea unor asemenea probleme se cer cunoștințe temeinice și vederi largi, cuprinzătoare, în toate domeniile.

Bugetul rectificat pe 1931 prezintă un total general de lei 38.345.777.659 la cheltueli și lei 36.094.851.304 la venituri, deci un deficit de lei 2.250.926.355.

Dar nici acest buget nu e „oglinda sinceră a finanțelor Statului“ — cum se afirmă în expunerea de motive —, deoarece în acest buget nu sunt cuprinse casele și regiile autonome în curs de desființare. Serviciile acestor case și regii autonome ce se vor desființa și reîntoarce la Stat, vor sporii cheltuelile și deci și deficitul.

Ar fi o pierdere de vreme inutilă să intrăm în amănunte, întrucât situația nu se poate cunoaște până la sfârșitul anului. Atunci vom vedea deficitele reale, nu cele profetite de buget.

Desființarea caselor și regiilor publice autonome, însemnează o renunțare la veniturile Statului de drept privat, a căror importanță am arătat-o.

Credem că soluția mai ducătoare la scop ar fi fost reorganizarea acestor regii comerciale, desființând numai pe acelea cari nu sunt în stare să aducă un venit vistieriei statului.

După desființarea regiilor, veniturile de drept privat ale Statului nu se vor putea spori decât prin concesiuni, cari nu asigură maximul de beneficii.

Remarcăm substanțiala expunere a raportorului, d-l Andrei Corteanu, care iese din comun și care dovedește nu numai talent, ci și cunoștințe.

„Bugetul, cu toată înfățișarea lui de operă pozitivă, așezată pe cifre și pe materialitatea banului, este, de fapt, expresia sistemului moral al Statului, mijlocul de executare a unor scopuri ideale“.

Dacă este așa — și așa este — atunci mijloacele eroice ale comprimării cheltuelilor nu servesc scopurile ideale ale Statului, cari tind spre o neîntreruptă dezvoltare și desăvârșire. A pune ordine în cheltuelile publice, da, e o cerință a civilizației, dar a reduce aceste cheltueli până la paralizarea funcțiunilor normale ale Statului, însemnează a-l împiedica să-și îndeplinească rolul de creator de viață colectivă.

Raportorul se ocupă și de desordinea monetară și financiară postbelică, pe larg tratată de noi. Nu spune, însă, că autorul acestei desordini e Statul, care a ruinat și economia publică și pe cea privată.

Deși bun cunoscător al problemelor economice, raportorul afirmă: „In războiul economic ce se duce dela încheierea păcii și până astăzi, moneta de aur joacă un rol hotărîtor. Aurul nivelând prețurile, el asigură succesul pe piața mondială numai a țărilor cari produc mai ieftin“.

Aurul nu nivelează prețurile, ci schimbul valutar, ceace nu este tot una. Aurul, prin insuficiența lui, împiedică circulația bunurilor și contribuie la scăderea, deci la fluctuațiunea prețurilor. O nivelare a prețurilor ar provoca-o numai în cazul când puterea lui de cumpărare ar rămâne învariabilă. Asupra rolului pe care-l are aurul în economia capitalistă am stăruit în capitolul I.

Suplimentul de inflație — de care vorbește raportorul în legătură cu stabilizarea leului —, deși termenul e periculos, se poate face prin lărgirea creditului, așa cum am arătat. În acest caz nu se poate vorbi de o inflație a creditului, ci numai de normalizarea lui.

Reținem, ca încheiere, declarațiile raportorului.

„Rectificarea bugetului nu s'a întins la evaluarea veniturilor și nici la revizuirea cheltuelilor pentru personal.

Așa fiind, au rămas asupra bugetului anului acesta, puncte de întrebare la care un răspuns ar fi cu neputință să se dea astăzi“.

Un guvern de tehnicieni, când ia frânele puterii în mână ca să scape țara de dezastru, trebuie să aibă soluțiile gata studiate. Nu încapе scuza, că n'a avut timp să întocmească un nou buget. Când nu ești pregătit, nu poți avea pretenția de tehnician și nici nu-ți iei răspunderea unei situații ca cea de astăzi.

CAPITOLUL III

DATORIA PUBLICĂ A ROMÂNIEI

Creditul e o armă de cucerire și de prestigiu a vremurilor noastre. În toate biruințele politice, creditul e decisiv. Statele debitoare sunt satelitele economice și politice ale celor debitoare. Neatârnrarea țărilor datoare e controlată și adeseori exploatată de creditorii. Imperialismul de astăzi e un imperialism financiar, practicat de statele industriale. Diplomația puterii financiare e greu de urmărit în toate calculele sale. Ea scapă observatorilor cari nu-și dau seama de mecanismul expansiunii forțelor economice. Exemplul Statelor Unite ale Americii, după războiu, e pilduitor; ele au exercitat asupra Europei o influență politică, începând dela Societatea Națiunilor a lui Wilson până la pactul Kellog¹⁾. Intreaga civilizație europeană, în cei din urmă zece ani, e sub înrâurirea americanismului. Chiar și Sovietele, cu planul lor cvincvenal, nu fac altceva decât încercă să introducă în organizația lor comunistă spiritul și metodele capitalismului american, care se caracterizează prin raționalizarea, mecanizarea și uniformizarea formelor vieții.

Expansiunea financiară, sub aspectul creditului, provoacă curente economice diferite în statele creditoare și cele debitoare. Primele își limitează activitatea și trăesc ca rentiere — cum face azi Anglia — din munca debitoarelor. Acestea din urmă se străduesc să-și sporească mijloacele de producție și venitul pentru a remunera și garanta beneficiile

¹⁾ În timpul din urmă egemonia Franței în Europa se datorește situației ei financiare. Franța a ajuns creditoarea statelor europene. Politica de credite e dictată de Ministerul de externe.

împrumutătorilor. Statele debitoare trebuie să muncească și pentru cele creditoare.

Statele agricole, ca să-și poată spori productivitatea muncii, sunt silite să recurgă la industrii și la protecționism, căci altfel numai cu materii prime nu ajung să-și echilibreze balanța de plăți. Când crizele economice generale — cum e cea din vremurile noastre — le stânjenește posibilitățile de a-și potența activitatea, ajung în impasul de a nu mai putea face față angajamentelor. În asemenea împrejurări încep pericolurile politice pentru neatârarea statelor debitoare.

Datoria publică a României, la 1 Aprilie 1914, eră de 1.735.008.329 lei aur, din care 133.862.452 lei aur datoria internă consolidată, 45.000.000 lei aur datorie internă flotantă și 1.552.147.887 lei aur datorie externă consolidată.

Anuitatea anuală ce se plăteă pentru această datorie, eră de 112.853.873 lei aur, adică $\frac{1}{6}$ din totalul bugetului.

În cursul neutralității, dela 1914—1916, datoria publică s'a sporit cu 1.112.652.500 lei aur, urcându-se în total la 2.843.660.829 lei aur.

În Aprilie 1916, s'a lansat cel dintâiu împrumut intern de 400.000.000 lei care s'a acoperit de patru ori, acoperire de care guvernul n'a știut profita pentru a-și crea o rezervă în vederea războiului pentru care se pregătea România. Lipsa de prevedere l-a făcut să se mulțumească cu restituirea celor 400 de milioane împrumutate, pe bonuri de tezaur, dela Banca Națională.

Dela intrarea în războiu până în anul 1921, împrumuturile de Stat se fac prin sporirea circulației monetare, adecă prin confiscarea averii mobiliare naționale, așa că la 31 Decembrie 1921, Statul datoră Băncii Naționale 12.355 milioane lei¹⁾.

Pe lângă împrumuturile interne dela Banca Națională, Statul a apelat și la străinătate. În 1918 face un împrumut în Anglia, în 1921 altul în Franța și la diferite bănci străine. În 1921 se începe și chestiunea reparațiilor, lichidarea anga-

¹⁾ Informațiuni amănunțite asupra împrumuturilor Statului la Banca Națională se găsesc în lucrarea d-lui Victor Slăvescu, *Istoricul Băncii Naționale a României*.

jamentelor rezultate din tratatele de pace, care s'a încheiat prin acordurile dela Haga, semnate abiã la 20 Ianuarie 1930.

La 1 Ianuarie 1931, situația datoriei publice a României, după datele oficiale, e următoarea ¹⁾:

		Monetă străină	Lei
Datoria publică în	Lei	—	12.978.613.190
"	" " Lire sterline	82.556.393 =	67.167.055.781
"	" " Dolari St.-U. A.	189.594.521 =	31.696.412.021
"	" " Franci aur	1.229.900.662 =	39.674.135.555
"	" " Lei aur	682.890.590 =	22.028.684.652
"	" " Lire italiene	373.844.942 =	3.289.087.800
"	" " Franci elvețieni	233.310 =	7.526.114
"	" " Franci belgieni	17.566.666 =	81.586.624
"	" " Cor. Sued. Norv. și Dan.	560.178 =	16.138.005
"	" " Coroane aur	28.098.102 =	951.707.005
"	" " Fl. aur	47.482.009 =	3.829.186.616
"	" " Franci francezi	581.121.818 =	3.806.347.908
Totalul datoriei publice în Lei			185.526.481.269
sau în Lei vechi aur:			185.526.481.269 : 32.258 = 5.751.352.418

Această datorie, într'o situație economică normală, nu ar fi prea urcată. Anuitatea pe 1931 e de lei 6.597.210.495, adecã circa tot 1/6 din totalul bugetului, dacã admitem cã încasările reale vor acoperi prevederile. Ceeace nu se va întâmpla.

Când România a apelat la împrumuturi nu putea să prevadă criza economică mondială, deși unele simptome o puteau face mai precaută.

Imprumuturile externe ale României din 1929 și 1931 au acceptat condițiuni umilitoare: controlul creditorilor asupra finanțelor publice ale țării. Înainte de războiu, România mică și-a păstrat cu mândrie și demnitate neatârnată economică, deși tentativele capitaliștilor de a o stăpâni, prin institutele de credit, n'au lipsit. Germania, de care eram legați economic și politic după proclamarea Regatului, n'a reușit să ne împună o vazalitate financiară, cum s'a făcut din prilejul celor din urmă două împrumuturi. Franța controlează azi finanțele României. Datoria consilierului tehnic ar fi fost să împiedece contractarea ultimului

¹⁾ Expunerea de motive a proiectului de buget pe 1931, pag. 80-81.

împrumut din 1931, fiindcă împrumuturile de acest fel, prin faptul că nu pot reorganiza întreaga economie națională, agravează numai situația financiară a țării și distrug și stabilitatea monetei¹⁾.

Împrumuturile externe sunt un expedient excepțional în politica financiară a unei țări, care, dacă se reazimă în socotelile ei pe credit, e pierdută. Activul imediat ce-l reprezintă împrumuturile e o ipotecă asupra activului bilanțelor viitoare, cari dacă se soldează cu pasiv, statul e nevoit să apeleze la noi împrumuturi, cari îi agravează situația și-i periclitează existența. Balanța de plăți e lămuritoare.

Împrumuturile constituie, în esență, noi impozite asupra contribuabililor. În situația de astăzi a României, când nu se pot încasa nici prevederile bugetare normale, a sporii impozitele, însemnează a pregăti falimentul statului și a împiedeca orice posibilitate de refacere a economiei publice și private.

România trebuie să renunțe să-și sporească datoria publică, destul de încărcată pentru o țară agrară, cu împrumuturi mărunte, cari îi agravează numai situația financiară, fără să o ajute să procedeze la reorganizarea producției sale naționale.

Cum am spus, dacă o conjunctură favorabilă, i-ar face posibilă contractarea pe piața internațională a unui împrumut mare, de 50—60 miliarde lei, în condițiuni avantajoase și pe termen lung, ar putea să-și încarce activul viitoarelor bilanțe. Un asemenea împrumut i-ar permite întâi să scape de angajamentele oneroase de până acum, cari îi stânjenesc libertatea inițiativei în cadrele independenței sale de stat; să atace metodic un întreg program de refacere economică de pure investițiuni productive, deci să utilizeze împrumutul

¹⁾ Ulterior ne vine o lămurire a împrumutului de pe piața Parisului. În adunarea generală a Băncii de Paris et Pays-Bas, ținută la 14 Aprilie 1931, președintele băncii, fost guvernator al Băncii Franței, a spus:

„Suntem partizani convinși ai necesității împrumuturilor externe pe piața Parisului. Împrumuturile acestea servesc în acelaș timp politicii noastre monetare și politicii noastre economice.

„De altfel, nu facem niciodată un împrumut străin fără a fi obținut în prealabil avizul favorabil al ministerului de externe, al ministerului de finanțe și al Băncii Franței”.

Comentariile sunt de prisos.

deschis numai în măsura nevoilor și, în sfârșit, să normalizeze circulația fiduciară a țării.

Aceasta e singura politică de împrumuturi la care se mai poate gândi România.

Soluțiuni la partea I-a: Politica financiară.

Politica monetară a României trebuie legiferată și cuprinsă într'un *Statut monetar*, care să reglementeze drepturile, datoriile și limitele puterii de Stat și a Institutului de emisiune, concesionarul dreptului regalian al Statului în materie monetară.

Refacerea economică a României trebuie să înceapă cu refacerea economiei sale monetare, a cărei temelie e aurul. Exploatarea mai intensivă a zăcămintelor noastre aurifere ne poate procură stocul metalic necesar pentru normalizarea circulației monetare.

Circulațiunea monetară nu e un mijloc de a provoca refacerea economică, ea e chemată să secondeze, să nu împiedece progresul de intensificare al producției și al circulației bunurilor. Refacerea economiei monetare trebuie să țină pas cu complexul refacerii economiei naționale, așa cum arătam în cele trei părți ale lucrării noastre.

Revizuirea legii impozitelor directe și adaptarea ei la realitatea din România, în care economia capitalistă urbană e restrânsă la 6% din populație, iar restul de 94% e o populație rurală, în majoritatea ei covârșitoare neintrată încă în ritmul economiei capitaliste de schimb.

Veniturile de drept public ale Statului nu pot întrece 20—25% din venitul național. Impozitele directe și indirecte trebuiesc reduse la această cotă.

Veniturile de drept privat trebuiesc sporite prin punerea în valoare rațională a tuturor bunurilor de Stat. Regiile autonome deficitare desființate, iar la celelalte reduse cheltuelile administrative de prisos și eventual concentrate la un nou minister al economiei naționale. O bancă a regiilor publice le-ar finanța.

Raționalizarea trebuie începută prin administrația de Stat, eliminând balastul birocratic inutil și abuziv și reducând cheltuelile de prisos.

Crearea de noi monopoluri pentru sporirea veniturilor Statului.

Bugetul redus la capacitatea de debit a contribuabililor și pentru evidențierea precisă a activului și pasivului Statului, introduse bilanșurile de Stat, întocmite pe bază științifică.

Datoria publică a României, trebuie să fie limitată la angajamentele actuale¹⁾.

ADAUS

Această lucrare a fost terminată la începutul anului 1951. Tipărirea ei a întârziat din cauza lipsei de mijloace, întrucât în fericita noastră țară nu se găsesc editori pentru asemenea lucrări, chiar când autorul renunță la orice beneficiu, dăruindu-le munca.

Intre timp ne-am străduit să o ținem la curent, prin intercalări și adausuri, cu studiile apărute și cu evenimentele.

În zilele când ultimele pagini ies din teasc, Anglia a suspendat convertibilitatea lirei sterline. Sistemul monetar întemeiat pe *Gold Standard* a fost, deci, înlăturat de vechiul centru financiar al lumii și de țara care produce cel mai mult aur. Economisții englezi, în frunte cu Keynes, cari au luptat împotriva sistemului monetar cu etalon aur, au triumfat. Anglia s'a pogorît de pe crucea de aur pe care a fost răstignită — cum spune Keynes — lăsând-o întreagă cu aurul ei cu tot celor doi lotri între cari fusese așezată, adică între Franța și Statele Unite ale Americii.

Măsura luată de Anglia e o eliberare de lanșurile solidarității internaționale, e încercarea de a constrânge lumea să revizuească sistemul monetar al etalonului aur și de a găsi o nouă bază pentru volumul circulației monetare și a creditului în legătură cu criza economică și financiară.

Repercusiunea ce o va avea hotărîrea Angliei precum și rezultatele ce le va obține nu se pot prevedea. Pot interveni atâția factori necunoscuți cari să răstoarne orice profecție. De ex. un războiu al Oceanului Pacific, judecând după preludiile încă timide și cu ezitări din Mandjuria.

Un lucru e cert, că puterea Angliei e la o mare răspântie a istoriei și a civilizației. La noi se vorbește cu ușurință de „declinul“ și de „tragedia“ Angliei, fiindcă nu se cunoaște tenacitatea ei. Când se primenește, noi credem că moare, ceea ce nu este adevărat, cum spune André Siegfried un temeinic cunoscător al Angliei. Spiritul englez are o putere ilimitată de adaptare și de viață.

Noi credem că criza monetară provocată de Anglia nu va înlătura etalonul aur. Rolul aurului va fi restrâns, poate chiar în sensul propus de Delegațiunea aurului a Societății Națiunilor, adaptând circulațiunile fiduciare nevoilor producției și consumației, cum am stăruit și noi pentru România.

Deaceea propunerile noastre din studiul de față rămân valabile.

¹⁾ Soluțiile părții I trebuiesc completate cu soluțiile părții a II-a, care tratează politica agrară și cu soluțiile părții a III-a, cea mai importantă, care îmbrățișează politica industrială. La sfârșitul lucrării sintetizăm cercetarea noastră și dăm, în liniamente generale, întreaga construcție a refacerii economice a României.

BALANȚA PLĂ

ACTIV în milioane lei	1928	1929	1930
A. Exportul de mărfuri	Milioane Lei	Milioane Lei	Milioane Lei
1. Valoarea exportului conform statisticei oficiale	26.900	28.900	28.500
Balanța comercială A-A'	-5.200	-500	+6.000
B. Servicii efectuate străinătății			
2. Voiajurile străinilor în România	500	500	450
3. Transporturile navigației noastre	300	280	250
4. Transporturile tranzit România	150	160	170
5. Legațiile străine în România	350	320	300
6. Onorarii profesioniști în cont străin	200	120	150
Total servicii	1.500	1.580	1.520
Balanța serviciilor B-B'	-500	-1.020	-1.403
Balanța Economică (A+B)-(A'+B')	-5.700	-1.520	+4.570
C. Import de capital			
7. Investițiuni noi de capital străin în țară	2.500	1.800	2.400
8. Credite noi de capital străin	8.500	20.500	5.600
9. Economii transmise de emigrați	350	300	250
10. Lichidări de creanțe în favoarea țării	300	2.350	350
Total import de capital	11.650	24.950	8.600
Balanța mișcării capitalurilor C-C'	-3.310	-9.530	-14.750
BALANȚA PLĂȚILOR (A+B+C)-(A'+B'+C')	-9.010	-11.050	-10.180

¹⁾ În legătură cu politica financiară a României trebuie să pomenim de balanța plăților, care e oglinda situației economice a țării.

D-l Ing. Eugeniu Lotru a întocmit alăturata balanță de plăți, pe care o reproducem cu autorizația d-sale.

Cifrele sunt de o elocvență uluitoare. Deficitele balanței de plăți nu se pot înlătura decât prin contingentarea articolelor de import și prin activarea exportului produselor industriale.

ȚILOR ROMÂNIEI ¹⁾)

PASIV în milioane lei	1928	1929	1930
A'. Importul de mărfuri	Milioane Lei	Milioane Lei	Milioane Lei
1. Valoarea Importului conform statisticei oficiale	52.100	29.400	22.500
B'. Servicii primite din străinătate			
2. Voiajurile Românilor în străinătate . .	1.500	1.800	2.100
3. Legațiile noastre în străinătate	400	450	500
4. Primele Soc. de asigurare și reasigurare	100	150	150
Total servicii	2.000	2.400	2.750
C'. Export de capital			
5. Dividendele capitalului străin investit în România	4.000	5.000	1.800
6. Dobinzile conturilor străine	3.500	6.000	5.500
7. Anuități la Datoria Publică consolidată	4.260	5.500	5.800
8. Anuități la datoriile particulare consoli- date	1.600	2.100	2.700
9. Economii străini or trimise în străinătate	100	80	50
10. Lichidări de creanțe străine din România:			
a) Retrageri de capital din investițiuni	1.000	7.500	3.500
b) Retrageri de depozite și credite bancare	—	3.500	1.000
c) Retrageri de credite industriale . .	500	4.000	2.000
d) Retrageri de credite comerciale . .	—	3.000	1.000
Total export de capital	14.960	34.480	23.350

BALANȚA PLĂȚILOR ROMÂNIEI { 1928 deficitară cu c.ca 9 miliarde lei
a fost în { 1929 deficitară cu „ 11 miliarde lei
{ 1930 deficitară cu „ 10 miliarde lei

CUPRINSUL :

	Pag.
INTRODUCERE	3
Politica financiară	
CAPITOLUL I. Politica monetară	19
Stabilizarea	20
Moneta și populația	22
Moneta și bugetul	25
Moneta și volumul afacerilor	29
Moneta și nivelul prețurilor	38
Etalonul monetar	48
Soluțiuni	64
CAPITOLUL II. Politica bugetară	70
Reformele financiare	71
Bugetul pe anul 1931	74
Bilanțul de Stat	77
Regimul impozitelor	77
Casele autonome și regiile publice comerciale	83
Rectificarea bugetului pe 1931	85
CAPITOLUL III. Datoria publică a României	88
Soluțiuni la part. I: Politica financiară	92
Balanța plăților României	94